

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . . . K 26.—
za en mesec 2-20
za Nemčijo celoletno . . . 29.—
za ostalo inozemstvo . . . 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . . . K 24.—
za en mesec 2.—
V upravi prejema mesečno . . 1-70

Sobotni izdaja:

za celo leto 7.—
za Nemčijo celoletno . . . 8.—
za ostalo inozemstvo . . . 12.—

SLOVENEK

Inserati:
Enostolpna petstvarsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat " 13 "
za trikrat " 10 "
za večkrat primeren popust.

Periodna oznaka, zahvale, osornice itd.:
enostolpna petstvarsta po 18 vin.

Poslano:
enostolpna petstvarsta po 30 vin.
Izhaja vsak dan, izvenredno na-
delje in praznike, ob 5. uri pop.
Redna letna priloga Vojni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; ne frankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ograde 26.511,
bozn.-herc. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 188.

Sodni dan.

Dr. Krek v sijajnem govoru razkrinka Theimerično gonjo. — Dr. Lampe osmeši liberalno stranko do kosti.
Liberalci osramočeni in pobiti molče.
„Liberalni general v ženski kijklji.“

Ko je dr. Lampe v prvi seji kranjskega deželne zbornice postavil liberalce na odgovor, ko je razkril Pavšlarjevo zadevo in potem razgalil strokovnjaštvo slavnega Milana plemenitca Šukljeta, ko je prijel liberalne poslanke, pod kojih zaščito in spodbudo se vrši zadnji čas taka gonja po papirju »Narodne« in »Učiteljske tiskarne« — je bilo vse, kar je vedel narodno-napredni klub odgovoriti: »Kaj kajtenge! In ko se je šlo za Završnico, niso imeli poslati v boj nikogar drugega kakor Adolfa Ribnikarja, ki je kot diplomiran živinozdravnik preračunaval moč in rentabiliteto električnih tokov.

Tako so liberalci, ki so jih »Narod« in »Dan«, zraven pa še »Zarja« pozivljali, naj za božjo voljo obračunajo s S. L. S., da je bo ja preje konec, koncem koncev blamirani obsedeli, potem ko so odpeli svoje itak znane stare litanije.

Če pa je bil takrat za liberalne poslanke mali sodni dan, je bil včeraj veliki. Včeraj je dr. Krek pri obravnavanju interpelacije liberalne stranke glede sestave porotnih imenikov razkrinkal kampanjo Kamille Theimerjeve s takim krepkim mahom, kakor bi blisk temno noč razsvetlil. To je bil Krek v vsej svoji moči, naš Krek, ki je zapisan v srcih našega ljudstva kakor nobeden, ki je stopil na plan, nenadoma, originalno, kot le on zna, ter z bičem ošibal brezmejno podlost gonje liberalnega časopisja. Kar imamo zbornico, niso nikoli donele po dvorani take ovacije kakor so včeraj, ko so naši poslanci pod vtiskom tega sijajnega govora aklamirali dr. Kreka in deželnega glavarja in ogorčenje, ki se je dvignilo proti liberalcem, se v svoji elementarni sili ne da popisati z nobenim peresom. Liberalci so videli našo moč in našo edinstvo in to jih je skelelo bolj kakor živi ogenj. Ko je pa še prišel dr. Lampe in z nedosežno ironijo zapečatil usodo, ki jo je Krek pripravil liberalni vojski zoper našo stranko, so liberalni poslanci ostali nemi in osramočeni. Lampetova pesem na koncu je pokopala cel liberalni klub v smečnosti in vodja liberalne stranke ni vedel, kam bi se djal, ko je dr. Lampe naslovil nanj verz: »Trommler ohne Trommelstock — Kürassier im Weiber-Trommelstock!« To je bilo treba slišati — bil je nepopisen užitek.

Bolj kot vse, govori poročilo o seji samo.

× × ×

Seja deželne zbornice dne 2. oktobra 1913. popoldne.

Ko se reši zadeva glede zakonskega načrta o dopolnitvi zemljiške knjige, o čemer poročamo pozneje, pride na vrsto zadeva glede porotnih imenikov.

POROTNI IMENIK.

Deželni predsednik, ekscelencija baron Schwarz, dobi besedo, da odgovori na sledečo interpelacijo poslanca Ribnikarja in tovarišev glede

okrožnice deželnega odbora v zadevi sestave porotnih imenikov, katera interpelacija se glasi:

»Kranjski deželni odbor je razposlal vsem županstvom na kranjskem »nujno in važno« okrožnico, v kateri ukazuje, da ima vsak župan do 20. septembra t. l. natančno poročati o sestavi prvotnih porotniških imenikov. V tej okrožnici pravi deželni odbor med drugim tudi, da je »pripravljen na željo dajati pojasnila in sploh iti županom na roko pri izpolnitvi te dolžnosti!« Ta odlok je obudil v javnosti veliko zanimanje, a tudi mnogo upravičenega protesta in strahu pred posledicami te odredbe deželnega odbora. Sestavljanje prvotnih imenikov za porotnike spada namreč v prenešeni delokrog občin. Župani jih imajo predložiti c. kr. okrajnemu glavarju, ne pa tudi deželnemu odboru. S tem, da si deželni odbor lasti pravico biti nekak kontrolni organ za te imenike, posega očividno v agende c. kr. državnih oblasti. Kajti v smislu zakona v tej zadevi deželni odbor sploh ne more biti nadzorstveni organ nad župani. Ljudstvo se pa sedaj upravičeno boji, da bi utegnil deželni odbor ne le nadzirati ta županski posel, marveč tudi na njegovo sestavo vplivati. Ne more biti namreč dvoma o tem, da je izdal deželni odbor ta odlok tudi zato, da pritiska na župane in jih opozori, da primerno vpoštevajo pri sestavi prvotnih imenikov strankarsko kvalifikacijo občanov. Ako bi državne oblasti mirno gledale, kako si okupira deželni odbor prerogative, ki mu postavno ne pristojajo, ako bi držale roke križem pri tem, ko prehaja važen del justične uprave iz državnih rok v roke deželnega odbora in tako v naročje izvrševalnega odbora slovenske ljudske stranke, se ni čuditi, ako izgine med prebivalstvom zaupanje v državno avtoriteto, izgine pa tudi zaupanje v nepristranost sodišč. Z ozirom na navedeno si dovoljujejo podpisani staviti na Vašo ekscelenco vprašanje: 1. Kaj je ukrenila c. kr. vlada, da se zavaruje pred poseganjem deželnega odbora v delokrog državnih oblasti? 2. Če se ni, ali hoče takoj odrediti, da se odlok deželnega odbora kot nepostaven prežira; deželni odbor pa primerno pouči, da mu ne pristaja nobena niti posredna, niti neposredna ingerenca na občinske zadeve prenešenega delokroga? (Veslost pri večini.) 3. Ali hoče naročiti vsem c. kr. okrajnim glavarstvom, da postopajo pri pregledovanju porotnih imenikov s podvojeno paznostjo ter preprečijo, da bi se morda skušala premeniti porotna sodišča v strankarske institucije?«

Odgovor deželnega predsednika.

Deželni predsednik odgovori nato sledeče:

»Deželni odbor je res izdal okrožnico na vsa županstva, s katero so se ta opozorila na zakonite predpise, po katerih se imajo župani ravnati pri se-

stavi prvotnega imenika porotnikov. Dotična določila zakona z dne 23. maja leta 1873, drž. zak. št. 121, se navedejo do besedno v tej okrožnici. Kenčno se v tej okrožnici povdarja velika važnost zadeve za pravosodje v deželi in se opominja, da je deželni odbor pripravljen, na željo dajati pojasnila in podpirati župane pri izpolnitvi njihove dolžnosti; tudi se zaukaže o letošnji sestavi prvotnega imenika porotnikov poročati do 20. septembra t. l. Da se naj ta imenik predloži deželnemu odboru, ni zahtevano v tej okrožnici, nasprotno opozarja se na zakonito določilo, po katerem se morajo imeniki pravčasno predložiti okrajnemu glavarstvu. Ravno tako si ni pridržal deželni odbor kontrole vsebine imenika ali pa nadziranja županov glede te vsebine, tako da se lahko označi v interpelaciji izražena bojazn, da bi deželni odbor vplival na sestavo, oziroma vsebino prvotnega imenika porotnikov, in da bi ta važni del justične uprave prešel v roke deželnega odbora, brez podlage. Omenjeno okrožnico je torej smatrati le kot podpiranje okrajnih oblastev raje imeniki pravomočno predložiti glede sestave prvotnega imenika: zategadelj in ker letni imenik porotnikov sestavi komisija pod predsedstvom predsednika sodnega dvora, šele potem, ko so bili od županov predloženi prvotni imeniki pravilno pregledani od politične okrajne oblasti in ko se je izvršilo reklamacijsko postopanje nimam povoda, da bi vsled omenjene interpelacije v predmetu kaj ukrenil.« (Dobro-klic!)

Demšar predlaga, da se o odgovoru deželnega predsednika otvori debata.

Dr. Novak predlaga isto. Ironični Bravo-klici pri večini.

Soglasno sprejeto.

Deželni glavar naznani, da ima besedo

dr. Krek.

Z odgovorom deželnega predsednika na interpelacijo poslanca Ribnikarja moremo biti le s tega stališča zadovoljni, da je pojasnjeno, da vlada nima ugovarjati proti postopanju deželnega odbora. Deželni odbor pa je zbornici odgovoren in zato je treba, da o tako resni stvari deželni zbor izreče svojo besedo. Jaz sem se odločil, da bom v to zadevo posvetil kolikor mogoče jasno. Da bo takoj jasno, zakaj se mi gre, bom že zdaj prečital

resolucijo.

ki jo hočem staviti:

1. Odgovor deželnega predsednika se vzame na znanje in postopanje deželnega odbora se odobri.

2. Deželna vlada se pozivlje, da z vseni silami preskrbi, da se zakon glede sestave porotnikov natančno izpolnjuje.

3. Vlada se pozivlje, da vse potrebne ukrepe, da se v gosposki zbornici

sklenjena preosnova porotnih sodišč čimprej ustavno izvrši. (Veliko odobravanje.)

Porotna sodišča.

Porotno sodišče je pri nas zato zmagalo, ker je kriminalist Glaser zmagal nad Hyetom. Eden, ki je bil zgovornejši, ki je imel bolj blesteč slog, je zmagal nad drugim. Da se je šlo za stvar, o kateri so bila mnenja zelo različna, se razvidi iz tega, da sta se še v kasnejši dobi, leta 1873., Schmerling in Lichtenfels uvedbi porotnih sodišč protivila. Porotna sodišča se tudi niso po vsej državi naenkrat vpeljala, ampak polagoma. Vprašanje, ali pomeni porotno sodišče nekaj vseskozi primerne in popolnega, je bilo že izpočetka dvomno. Pokazala je praksa, javno mnenje je tako, v slovstvu je to prodrlo, na celim kontinentu, v Avstriji, Nemčiji, Švici, Italiji je splošno prepričanje, da se porotna sodišča niso izkazala. Zahteva, da se porota reformira, je vedno bolj narasla, da imamo sedaj v večini teh držav znatne izpremembe pri tej instituciji in pri nas se je v gosposki zbornici sklenila reforma kazenskopravnega postopanja, s katero se znatno omeje porotna sodišča.

Temeljne hibe porotnih sodišč in potreba njihove reforme.

V čem tiči nasprotje, ki obstoja zoper porotno sodišče? Najprej moram odklanjati mnenje tistih, ki pravijo, da se laiški element v sodstvu sploh ne sme uveljavljati. To vprašanje je rešeno. Laiški prisodniki so se pri obrtnih, trgovskih, rudniških sodiščih dobro izkazali. Seveda so ti laiki strokovnjaki. Toda ne more se reči, da bi nestrokovnjaki, kjer je treba samo, da ima človek zdrav razum in pošteno srce, ne mogli pravega zadeti. To misel odklanjam. Nasprotniki laiškega elementa v sodstvu so sicer tudi v manjšini. Misel, ki je prodrla v moderni državi, ki jo je sprejel tudi vladni načrt preosnove kazenskega zakonika tudi v Avstriji, ki jo je gosposka zbornica tako v komisiji kakor v plenumu že sprejela, je ta: naj se mesto porotnih sodišč, katera se omeje samo na gotov delokrog, uvedejo sicer prisodniška sodišča (Schöffengericht).

Da bo stvar jasna, moram razložiti, v čem je bistveni razloček med porotnim in prisodniškim sodiščem. Pri poroti imajo porotniki sami pravico soditi, ne da bi bil sodnik navzoč, nobeden nima pravice besede in sveta, če sami izrečno ne zahtevajo in sami sklepajo o krivdi in nekrivdi ter nimajo dolžnosti, da bi svoji razsodbi z »da« ali »ne« pridejali kak razlog. Prisodniki-laiki pa sodijo v družbi s sodniki, po dogovoru s sodnikom, ki formalno pravo bolje pozna, po daljšem posvetu tako, da morajo za svoj pravorek navajati razloge.

Naš kazenskoopravni red bi se bil morda v tem oziru preosnoval že, ko so se porotna sodišča uvajala, kljub blesteči zgovornosti Glaserja, zelo ver-

jetno bi se bila že takrat sprejela tudi prisedniška sodišča, ker je bilo veliko glasov v tem oziru, kakor dokazujejo razprave legislativnih zborov iz tistega časa, ko bi se ne bilo ugovarjalo, da ljudstvo za kaj takega še ni zrelo. Zagovorniki porote so dajali svojim pomislekom nekaj demokratičen značaj, češ, če bodo sodniki zraven laikov, bodo slednje vedno pregovorili, prisedniški tako sploh ne bodo prišli do veljave. Toda ljudstvo je od takrat zelo napredovalo, imamo splošno volilno pravico (Pritrjevanje), veliko se bere, ljudstvo se razgovarja in zanima za vsa vprašanja javnega življenja, organizuje se posamezni sloji in se vedno bolj svojih pravic zavedajo. Takrat je stala javnost še pod vtisom patrimonialne justice, ko sta preiskovalni sodnik in sodnik bila ena in ista oseba, justici ni zaupala, danes pa je sodnik neodvisen in neodstavljiv, pravni proces je popolnoma drugačen, preiskovalni sodnik je drugi nego končni sodnik, javni obtožitelj je zase, ljudstvo je zrelo.

Reforma, kakor je mišljena danes v Avstriji, ima tak značaj: Imeli bomo enega sodnika pri okrajnih sodiščih, mesto kolegialnih mala prisedniška sodišča — dva sodnika in dva prisedniška — velika prisedniška sodišča — trije sodniki in trije prisedniki — porotna pa le za politične zločine, kar je popolnoma prav (Pritrjevanje) in pri zločinih, kjer presega kazen nad 10 let. Tako stoji prenova kazenskopravnega reda. Kolegialna sodišča ostanejo pri prekem sodu, pri izjemnem stanju (šest sodnikov) in pri višji apelaciji.

Kje porota odpove in bistveni vzrok nje pomanjkljivosti.

Kje tiči tisti razlog, ki je dovedel fustično upravo do misli na to preobnovo, ki je v Nemčiji in Švici že izpeljana?

Tehnika porotnih sodišč je že sama po sebi pomanjkljiva. Porotniki nimajo dolžnosti povedati razloga, zakaj tako ali drugače glasujejo, ker jim manjka znanja formalnega prava, stoji pod vtisom zagovornika, predvsem pa pod vtisom one osebe, ki ima med njimi največ veljave. (Pritrjevanje.) To je splošna prikazen. Iz tega se je razvilo to, da porotniki preradi oprostajo. (Pritrjevanje.) Med njimi prevladajo lokalni vzroki, vzroki stanovskega ali političnega značaja, razlogi verskega in narodnega prepričanja. Tožba sedanjega justičnega ministra, o katerem je splošna sodba, da je dober jurist, je, da se v gotovih krajih obsodbe zaradi javne poneverbe, gotove vrste goljufij in v novejšem času detomora pri poroti sploh ne morejo doseči. (Res je!) Mi vemo iz priznanja justične uprave same, da je državni pravdnik primoran stvar tako zvito zavrtiti, da spravi slučaj pred sodnika, da ne pride pred poroto. Pri uboju na primer tam, kjer so porotniki, kjer je uboj navaden, obtoženca spoznajo krivega zgolj zaradi silobrana, tako da se obtoženec sam čudi in ne verjame, da je prost. Nasprotno pa se zgodi, da se mora vsled pravoreka porotnikov odmerjati preostri kazen, n. pr. pri požigu in pri gotovih tatvinah.

Tiskovne pravde.

Najhujše je pa nekaj drugega. Tu se nahajamo na vulkanski točki in če

prav smo tu na ognjenih tleh, želimo, da bi se to kolikormogoče mirno izpeglalo. (Veselost.) To so hibe, ki se pokazajo pri porotah v tiskovnih prайдah. (Veliko pritrdjevanje.) Splošna sodba, ne samo »kranjskega klerikalca«, ampak ogromne večine ljudstva v Avstriji in v odseku državnega zbora se je našla velika večina, da naj tiskovne pravde pridejo iz porote v prisedniško sodišče. (Dr. Tavčar: Nismo zoper to. — Ironični klici pri večini.) Jaz hočem iz gosposke zbornice, kjer so se vsi sodniki in advokati za to izrekli, navajati, kaj odsek o tem pravi (govornik citira besedilo v izvirniku.) Pravijo torej, da zlo pri porotnih sodiščih ni toliko v tem, da manjka porotnikom omike, ampak bolj, ker jim manjka dobre volje. (Pritrjevanje.) Oni hočejo zlasti v političnih prайдah in sosebno še v tiskovnih, biti stranka in hočejo proti pravici oprostati ali obsoditi! Pomanjkanje značaja, ne toliko izobrazbe! Najzmernejši člani v komisiji v tem oziru so priznavali, da je to res, in trdili so tudi, da poleg tega pride tudi pomanjkanje razumnosti, politični, verski in narodni predsodki. Ako bodo imela to stvar v rokah prisedniška sodišča, bodo sodniki s poukom glede formalnega prava vplivali na prisednike, bodo paralizirali sugestijo od strani kake posamezne osebe in bodo tako preprečili — te besede so se izrekle v odseku — prelomljene prisege, ki jo store porotniki.

Kako je pri nas?

Take so razmere. Zdaj pa moramo reči, da so te trditve, vpoštevajoč naše razmere, le resnične. (Veliko pritrdjevanje in pritrdilni veliki aplavz v zbornici in na galerijah.) Pri nas je »Narod«, če je tožen, oproščen, če je »Slovenec« tožen, pa obsojen. (Viharno pritrdjevanje, vzkliki in pritrdilni aplavz v zbornici in na galerijah.) V tej gotovosti, da se to zgodi, je rakrana našega javnega življenja (Burno pritrdjevanje.) Mi iz teh razmer, iz tega barabstva (Viharni klici: Tako je!) ne bomo prišli prej, nego se ta imuniteta, ki jo liberalno časopisje uživa, ne konča. (Ogromno pritrdjevanje.)

Kamilla Theimer in kdo stoji za njo.

Ker sem ravno pri besedi, je dobro, da se pri tej priliki vse pojasni, hočem moje trditve dokazati na skrajno tipičnem slučaju; frišno in brez ovinkov hočem vse povedati in predložiti vaši sodbi. (Živahni »Bravo«-klici pri večini.)

Znano je vam, kar vas bere nasprotne liste — jaz jih ne — kako iz mene in iz deželnega glavarja zadnji čas delajo krvave klobase. (Veselost.) On je korumpiran, jaz pa sem nekaj Don Juan. (Velika veselost.) Moje donjuanske šege in navade (Ponovna veselost) se v najbolj slikoviti obliki pripovedujejo in javnost se razburja. (Klici: Poštena javnost ne.) Jaz sem napade dotične osebe, ženske, preziral, sem potrpeč, se nisem nič branil, ampak (s povzdignjenim glasom), če se nazadnje zasade kremplji v meso, če se mi hoče celo snesti košček kruha, ki ga imam, potem imamo pravico se braniti! (Nato izbruhne velikanski vihar aplavza v zbornici in na galerijah.)

Gromoviti vzkliki: Živio dr. Krek! Živio dr. Šusteršič! Vmes klici najhujšega ogorčenja proti liberalcem.) Dotična oseba (z velikim poudarkom) je meni nasproti rekla, da je zato šarila erotično stran v to prijateljsko razmerje nasproti meni, ki sem igral vlogo usmiljenega zadržanika histerične žene, je priznala meni sama, da je to zategadelj storila, ko sem jo opozarjal tudi na krivico, ki jo dela deželnemu glavarju, da je to vse zato, ker se jo je zagotovilo, da se ji ne more nič zgoditi, ker je le osem klerikalcev med šestintridesetimi porotniki! (Nepopisen ogromen vihar ogorčenja v zbornici in na galerijah. Klici: Fej! Skandal! Sramota! in drugi. Ogorčenje se komaj poleže.) Ves ta boj proti »korupciji« se je vodil zato, ker je le osem klerikalcev med šestintridesetimi. (Ponovni vihar.) In jaz moram reči: Če so bili gospodje od liberalne stranke razburjeni, ker se je njihovi stranki očitalo krivoprišeništvo, so lahko zdaj postali še bolj razburjeni, ko se laži in obrekovanja širijo z ozirom na zaupanje, da bodo porotniki svojo prisego prelomili. (Burno pritrdjevanje. — Liberalci gledajo v tla.) Če se dobi v vasi stekel pes, se spravi proč, če fantje nagajajo in delajo ponoči kravale, se ukrote. Mi pa (s povzdignjenim glasom), ki živimo v pravni državi, davek plačujemo tudi mi, plačam ga tudi jaz, — da, mi ne moremo doseči pravice, ker je Glaser zmagal, ker imamo za razžalitev po tisku poroto, da kdo zavoljotega krvavo trpi, to je žalostno, to izživlje človeka! (Veliko pritrdjevanje.) Vsa k sodnik, če bi prišel k njemu in mu predložil taka očitanja, bi moral tako osebo obsoditi, vsak tak bi v pravni državi moral obsojen biti, razen če je neumen. Sama poudarja (s povzdignjenim glasom) — imam njena pisma v rokah — da le zato ne odstopi od svojih očitanj, da le zato ne poda častne izjave, ker noče pustiti na cedilu tistih, ki za njo stojijo! (V zbornici se vzdigne nov vihar ogorčenja. Burni vzkliki: Skandal! Sramota! in drugi v zbornici in na galerijah.) Klečala je pred menoj, ko sem ji očital, da je podla vlačuga (Razburjeni klici na naslov narodno - napredne stranke), da je breznačajna lažnjivka, pisala mi je, da bi rada dala kapljo za kapljo krvi, če bi mogla storjeno storiti nestorjeno. Seveda, ko pride v Ljubljano (obrnjen proti narodno-napredni stranki), pride v druge razmere, pa se laže naprej, — ker je le osem klerikalnih porotnikov med šestintridesetimi! (Ponoven vihar.) Jaz poznam šalo; priznam, dobro je včasih, če tudi voditelji kaj skusijo, če jih zadene ponižanje, dobro je za človeka, ki je časih prehud (Veselost), da vidi: Pazi, tudi ti si človek, tudi v tebi je takega blaga, da se ti lahko kaj primeri, toda to je preveč. (Pritrdjevanje.) Vsak nasprotnik mi mora pritrditi: razmere se lahko izpremenijo, potem se bo to lahko krvavo maščevalo. (Veliko pritrdjevanje.) Tudi nasprotniku se ne sme krivica narediti, tudi naši porotniki ne smejo nasprotnika po krivici obsoditi, toda razmere so nezdružljive — saj se nekateri že zgovarjajo, da je sodnji dan (Burna veselost) — in to je vse sad tega, da je samo osem klerikalcev med šestintridesetimi porotniki. (Ponovno veliko pritrdjevanje.)

Kavalirstvo.

Utegnil bi kdo reči: Prijatelj, to ni kavalirsko, kar si danes naredil. Dobiš eno, dobro, dobiš drugo, tudi dobro, dobiš deseto, tudi še potrpiš — če pa skoči vate, da ti ne da dihati, potem kavalirstvo sem, kavalirstvo tje! (Veliko pritrdjevanje.) V teh razmerah (z velikim poudarkom) je edina obramba proti imuniteti, ki jo uživa liberalno časopisje, da se ji postavi nasproti imuniteta poslanca. (Živahni pritrdjevalni klici.) Le ta razlika je, da se poslanec brani v interesu javnosti, javne morale in poštenja, liberalno časopisje pa se brani iz drugega stališča. (Klici: Za plotom!)

Okrožnica deželnega odbora.

Iz tega tipičnega slučaja je razvidno, do česa lahko pridemo, ako se v takih stvarih, kakor je pravno postopanje, dela nepremišljeno. Napaka porote pri nas ne leži samo v strankarstvu, ampak tudi v tem, da je porotniška čast takorekoč le enemu sloju zasigurana. (Veliko pritrdjevanje.) Fakt je, da se preko gostilničarjev in štacunarjev, ki nekaj nemškega znajo, navadno ne dvigne nobeden od porotnika. (Res je!) Mi, ki zastopamo tu najširše plasti našega ljudstva in živimo v času splošne in enake volivne pravice, moramo zahtevati, da postane lahko porotnik tudi proletarec! (Veliko pritrdjevanje, odobravanje in ploskanje.) Kam vodi cela stvar, če ima en sam sloj, ena sama stranka v roki justico, ljudstvo pa ne dobi pravice, to je dobro znano. Iz tega se delajo revolucije! (Veliko pritrdjevanje.)

Najmanjše pa je, da se zahteva, da se vsaj obstoječi zakon izvršuje. Župani delajo zapisnik porotnikov. Župani pa so pod vtisom, da, kdor memsko ne zna, ni za porotnika; pri okrajnih glavarstvih pa so, če je kak župan njim nevshečne ljudi vpisuje, črtali. (Res je!) Tega trpeti ne moremo, ne le, ker ne odgovarja zakonu, ampak zato, ker se zato gode največje svinjarije v javnosti. (Tako je!) In če je deželni odbor prišel do tega, da je župane opozoril, da se zakon ne izvršuje prav — zategadelj deželnemu odboru niso odgovorni — toda, če deželni odbor v javnem interesu gre in reče: Vi župani, izvršujte svojo dolžnost, kakor vam jo zakon nalaga, in nam povejte, če ste jo izvršili — potem je deželni odbor storil nekaj dobrega. (Pritrdjevanje.)

Držimo skupaj!

Prisrčno sem hvaležen poslancu tovarišu Ribnikarju (Veselost.), da mi je dal priliko danes to povedati. Želim, da bi se iz te debate izčistile naše razmere, da bi vsaj kot ljudje skupaj živeli drug pri drugem. To je korist dežele in naroda. Če pa to ni mogoče, potem mi fantje, kar nas je, skupaj držimo! (Gromovit aplavz, ne pojenjajoče odobravanje in navdušenje.) Naj kdo drugi v zaupanju v prisegolomstvo dela, kar hoče, mi stojimo: Ein Soldat, treu und brav! — vsi eno! (Velikanske ovacije dr. Kreku in ponovne ovacije deželnemu glavarju. — Viharno navdušenje. — Govorniku čestitajo.)

Besedo dobi nato

DR. NOVAČ.

(Dr. Lampe: Zdaj govori Kamilla Theimer! — Hrupna veselost.)

LISTEK.

Uporniki.

Poljski spisal Artur Grušček, poslovenil dr. Leopold Léonard.

(Dalje.)

XI

Teden dni je že stal križ vsak dan venčan s cvetjem in po vasi so se že pomirili, strah je prišel pojemati in Tesjanci so bili ponosni, da imajo tako velik hrastov križ. Obiskovali so ta križ ne samo verniki iz Tesnov in Nametov, nego tudi iz sosednjih vasi so prišli ljudje, ogledovat ga, kakor čudo.

Ko se je tako vse veselilo in so celo dvomljivci pričeli verovati, da bo po božni spomenik ostal trajno, je Malinov na tozadevna vprašanja odgovarjal mlačno:

»Kdo ve, kako dolgo bo to trajalo, ta tišina ne prerokuje nič dobrega.«

»Kaj nas strašite,« so se smejali drugi, »saj vendar veste, da ko so po drugih vaseh postavili križe, je takoj priletela skupaj vsa gospoda, križ so podrl, a koliko je bilo tepenja in muk...«

»Daj Bog, toda zdi se mi, da premišljujete, na kakšen način bi nam vzeli križ.«

»Mi ga ne damo.« je zaklical Šellog.

»Hm... pokazalo se bo. Pričela se je žetev, torej ni bilo časa razpravljati, kajti nujno delo je čakalo na polju in vsakdo je hitel, da bi požel žetev in jo spravil na skedenj.

Medtem je naenkrat padla med nje novica, da je sam okrajni glavar z nekaj stražniki prišel v vas in se ustavil v občinskem uradu.

To novico so prinesli otroci, ker so bili vsi starejši ljudje pri žetvi. Ta in oni je prebledel — prestrašili so se, šlo jim je ne samo za preiskavo, ampak tudi za izgubljeni dan in za žito, ki je takorekoč prosilo, da bi ga poželi in shranili pred dežjem na skedenj.

Kmalu se je prikazal na polju župan z vaško policijo in stražnikoma in gnali so vse ljudi s polja v vas, da bi bili na razpolago, ako bi glavar zahteval.

Ljudje so kleli, mrmrali, gledali z žalostjo na zrelo žito, toda morali so poslušati, šli so torej počasi in marsikdo je dobil za svojo počasnost z nahajko.

Komaj so prišli do prvih koč, kar priteče stražnik in zakriči:

»Hej, župan! Po povelju njegovega visokoblagorodja, gospoda glavarja, morajo takoj babe k zaslišanju.«

Ta in oni je z bojaznijo pogledal na svojo ženo, župan pa:

»Ali vse babe?«

»Te, ki so bile s prošnjo v pisarni.«

Župan je pogledal okrog, ko je pa zagledal v bližini Šellogovo in Sekirsko:

»Ni pomoči, morata iti.«

»Pojdimo, samo obleči se je treba in otroka moram nesti domov,« je pokazala Šellogova na Andrejčka.

Podčastnik, ki je slišal pogovor, je zahreščal:

»Stupaj sjej čas, a če ne, te nazenem.« in zamahnil je z nahajko po zraku.

»Pojdi, Vikta, pojdi,« jo je nagovarjal mož, bom že jaz skrbel za otroke.

Zensko so šle torej naravnost s polja v občinsko pisarno, a ker so se že poprej dogovorile, kako bodo nastopale pri zaslišavanju, so zdaj med potjo tožile nad izgubo časa in izražale, kako bo doma.

Glavar je sedel mračen za mizo, pri vratih je pa stalo četvero stražnikov in čakalo njegovega povelja.

Prišlo so ženske, se nizko priklonile in obstale v vrsti.

»Torej ve ste podpisale prošnjo,« dvignil je papir kvišku, »in ve ste bile pri meni?«

»Da,« so zamrmrale.

»Ali pa veste, kaj sem vam rekel?«

»Pomnimo,« in dvignile so glave.

»Rekel sem vam: Počakajte, da pošljem povelje županu, ali ni tako?«

Zenske so molčale in gledale druga na drugo.

»Govorite! Ali so se vam posušili jeziki?«

Pojdi takoi.

Vitka, ki se je smatrala za voditeljico, se je priklonila in začela:

»Seveda je jasni gospod glavar tako povedal, toda me ženske smo drugače slišale iz ust jas...«

»Molči, podla psica! Ah, ti nesramnica se me upaš postavljati na laž, jaz te hočem naučiti spoštovanja,« in udaril je s pestjo ob mizo, »hej, ako bi ti ne bila..., bi ti že pokazal! Povejte mi zdaj takoj, če sem rekel, čakajte na povelje? Kaj?«

»Pravzaprav že — so zamrmrale.

»Nobenega pravzaprav, ve živinčeta, psice, govorite!«

Zenske so se molče priklonile.

»Torej tako povračate mojo dobroto! Rekel sem, da hočem dovoliti in pošljem dovoljenje, a ve, ničvredna semena, ste raznesle, da sem velel takoj postaviti. Ali ne veste — pogledal je na pisarja, ki je stal poleg, — da sam gubernator daje tako dovoljenje... Zdaj pa govorite, kdo je postavil križ?«

»Me same — so se poklonile.

»Ah, ve podla živinčeta, me hočete zopet prevarati in goljufati... Hej! Naj pride sem podčastnik iz Tesne.«

Poklicani je nastopil in se zravnal pokonci, glavar pa:

»Povej, če so mogle te babe ta križ prinesiti in postaviti?«

»Nikakor, vaše visokorodje.«

»Zdaj mi pa povej, koliko mož je treba, da bi to naredili s križem?«

(Dalje.)

lost. — Dr. Lampe: Kamilla Theimer ima besedo! — Ponovna veselost.)

Porotna sodišča so tako važna pridobitev, da je nečuvana predrznost, če kdo vpliva na nelagalen način na sodstvo. (Dr. Lampe: To vi delate dan na dan!) Porotna sodišča so del ljudskih pravic in ravno vam najmanj pristojajo te pravice kratiti. (Klici: Frazer!) Vprašanje, ali porotna sodišča ali ne, se tu sploh ne bo rešilo. Napadi na porotna sodišča, ki so se danes tu čuli, so povsem neopravičeni (Ugovori.) in zastopnik justice bi jih moral odločno zavrniti. (Ironični Ohlo-klici.) Če se gotovi uredniki izogiblajo zagovora pred poroto, zato pa tudi še ni slaba. (Ugovori.) Sicer se pa tu za to ne gre. Odgovor deželnega predsednika je povsem nezadosten. Deželni odbor je izdal okrožnico na župane glede sestave porotne liste in jim s kaznijo pretil, če ne poročajo, kako so to naredili. S tem je deželni odbor prekoračil svoj delokrog in zato je treba vlado pozivljati, da deželni odbor pokliče k redu. (Ironični klici.)

Dr. Novak k redu poklican.

Deželni glavar: Jaz moram te besede odločno grajati, ker ne dopuščam, da se žali avtonomni deželni zastop. (Živio-klici pri večini. — Fej! klici nasproti narodnonapredni stranki.) Nobena vlada nima pravice deželni odbor k redu klicati. Nad njim stoji le od ljudstva izvoljen avtonomni deželni zbor! (Veliko pritrdjevanje.) Obžalujem, da se je prvič, odkar obstoja deželni zbor, našel poslanec, ki kliče vlado zoper avtonomno oblast. Pokličem poslanca k redu!

Govornik nadaljuje, da smatra za svojo sveto dolžnost, če deželni odbor skuša posegati v neodvisno sodstvo, se obrniti do vlade. (Glavar pokliče govornika v drugič k redu.) Pikantno razmerje, ki ga je imel dr. Krek z neko histerično damo, (Klici: Vaša voditeljica! Ta nosi vašo zastavo! General narodno-napredne stranke! — Veselost.) me kot človeka zanima, na tem mestu pa to nima nič opraviti in zato na to ne reagiram. (Ironični klici: Bravo! Korajža! — Dr. Triller: To nas nič ne briga! — Klici: Vsak dan o tem pišete!) Gre se za postopanje deželnega odbora, ki je protizakonito. (Dr. Lampe: Župane opomniti, da delajo po postavi!) Končno predlaga:

Deželni zbor graja postopanje odbora radi izdane okrožnice.

Besedo ima

DR. PEGAN.

Ko sem svojčas zastopal neko kazensko pravdo pred ljubljanskimi porotniki radi razžaljenja časti, ko je bilo povsem gotovo, da je obtoženec kriv, ko je vsak nasprotnik bil o tem prepričan, sem propadel. Pozneje so mi nekateri porotniki rekli, da stvari niso razumeli. Takrat sem izgubil vse spoštovanje pred poroto. In takrat mi je en vaš voditelj rekel te-le besede: **Gospod kolega, iz tega slučaja razvidite, da še ni prišel čas, da bi mogli v Ljubljani naš časopis pred poroto spraviti!** (Velik vtis na zbornico. — Klici. — Ogorčenje.) Kdor od naših pride v Ljubljani v tak položaj, da je navezan na poroto, mu jaz pravim: **Lascia ogni speranza!** — Pusti vsako upanje! (Res je!) Tudi Kreku sem rekel: Pusti pri miru. In če se uredniki naših listov izogibljejo ljubljanske porote, je to človeško, če se človek boji tistih osemindvajset, ki vam ostanejo. (Tako je!) Glede okrožnice deželnega odbora (podpisan sem jaz) se je reklo: Kdor ne poroča, proti temu se bo postopalo. To pa je čisto jasno, da ima deželni odbor, če župan noče poročila izvršiti, pravico ga kaznovati. Nikar ne hujskajte proti deželi ne radi gasilstva, ne radi porotnikov, ker mi nisno odgovorni vladi, ampak le zbornici. (Odobravanje in ploskanje.)

Demšar predlaga konec debate. Besedo imata še grof Barbo in dr. Lampe.

Grof Barbo.

V postranska vprašanja se seveda ne spuščam. Kar se tiče deželnega odbora, ni nič protipostavnega naredil, si ni nič nepristojnih pravice lastil, marveč je le izrekel, da je pripravljen župane pri izvrševanju njih postavne dolžnosti podpirati. Tudi ni uovarjati proti temu, če se je velelo županom poročati pod zapretiljivo kazni. Morebiti je to strogo, a ima tudi vzgojni pomen v prid županom samim. Zatorej bo velepostopstvo za prvi del dr. Krekovega predloga glasovalo. Kar se porote same tiče, ve vsak, kdor ima kaj s to rečjo opraviti, da obstojajo gotove hibe. Velika hiba je zlasti, da pride vsako razžaljenje časti potom tiska pred porotno sodišče. Tudi če se porotniki svoje zaprisežene dolžnosti zave-

dajo, se lahko pod sugestijo tega ali onega momenta zgodi takorekoč nezavestno krivica. Boljše je, da te stvari ne pridejo pred poroto. Zato bo velepostopstvo glasovalo tudi za drugi in tretji del dr. Krekovega predloga. (Odobravanje.)

Besedo ima

Dr. Lampe.

Zakaj je bil dr. Lampe obsojen.

Debate, ki se je pravkar vršila, je s principielnega stališča razsvetlila eno najvažnejših legislativnih vprašanj, drugič je ta debata storila tudi konec gonji, ki se je zadnji čas zistematično v javnosti vršila. Ako sem se jaz zglasil k besedi, ni to nič čudnega, jaz imam v tej stvari nekaj prakse. (Velika veselost.) Jaz sem bil vsega skupaj obsojen devet mesecev. (Veselost. — Dr. Tavčar dela medklice, češ, da je dr. Lampe takrat žalil narodnonapredno ženstvo.) Ker ste dr. Tavčar to stvar na tapet spravili, hočem enkrat v to reč posvetiti. Takrat ste vi dr. Tavčar s svojim pogledom terorizirali porotnike in dr. Triller je kot tožitelj nastopal proti meni kot varuh javne morale. Ta moja zadeva vprašanje o poroti osvetljuje ravnotako z benigno lučjo, kakor dr. Krekova. **Jaz sem bil tožen, dasi nisem bil odgovorni urednik »Slovenca«, jaz pa dotične notice tudi nisem spisal, ampak tisti dopis, ki je žalil dr. Tavčarjevo gospo in žensko telovadno društvo, je spisal nekdo, ki je danes dopisnik »Slovenskega Naroda« in nas v tem listu dan na dan obmetuje z blatom!** (Velikanska senzacija po celi zbornici. — Dr. Tavčar: Ime povejte!) Jaz uredniške tajnosti ne smem izdati in je nikoli ne bom; ampak če bi se bile takrat zaslislale vse priče, če bi se bilo vse vršilo pred nepristranskim kolegijskim sodiščem, bi se bilo izkazalo, da jaz tiste notice nisem spisal. V »Narodu« pa dotični človek nas blati in z njim drugi, vse to pa in največje lopovščine sploh se gode pod zaščito imunitete tega lista pred poroto! (Živahno pritrdjevanje.) **To je tista pravica, ki jo vi branite.** (Burno pritrdjevanje, ploskanje in odobravanje.) Deželni odbor noče izvrševati s svojo okrožnico nobenega pritiska, on pa sme kaznovati župana, če odboru ne poroča.

Mi zahtevamo le pravice!

Čulo se je, kakor bi nam bilo kaj na tem, da bi se uredniki nasprotnih listov kaznovali. Znano je, kakšna nečuvana gonja se je v zadnjih časih po nasprotnem časopisju godila. **Noben poslanec liberalne stranke ni imel poguma, da bi te strašno žaljive in skrajno podle napade podpisal, zato so si izbral histerično ženo, ki so si jo naročili.** (Buren, hrupen vihar ogorčenja v zbornici in na galeriji; viharji Fej! klici in drugi.) **Ženski predpasnik mora kriti dejanja narodno-napredne stranke.** (Živahno pritrdjevanje.) Mi ne želimo nobenega preganjanja liberalnega časopisja, bilo bi nam v strankarskem oziru v škodo, če bi se liberalnemu časopisju vzela svoboda, **mi zahtevamo le to, da bi bil naš človek, če je tožen od liberalnega nasprotnika, varen.** (Veliko pritrdjevanje.)

Kaj je »Slovenski Narod«?

Vi imate izvedenca, to je Milan plemeniti Šuklje. (Veselost.) Ta je v »Slovenskem Narodu«, vašem glasilu, spisal v številki z dne 1. oktobra sledeče:

»Nerad, a primoran po sramotnem izzivanju stopil sem bliže k plotu, da javno opravičim potrebno. Naj mi slavno občinstvo opusti ta snažnost pregrešek iz prav telesnih zahtev.« (Velikansko ogorčenje po zbornici. Najrazličnejši klici studa.)

Deželni glavar: »Jaz moram izreči najodločnejšo grajo, da se je nekaj tako umazanega prečitalo v visoki zbornici. **To spada v najbolj umazane prostore, ne v deželni zbor!**«

Dr. Lampe nadaljuje: **Gospod deželni glavar je ex praesidio povedal, kaj je »Slovenski Narod« na Kranjskem!** (Velikanska hrupna veselost in burno pritrdjevanje ter odobravanje.) Nam tudi ni na tem, da bi se vaše časopisje izpreobrnilo. (Veselost.)

Liberalna stranka — strgana in pobita vojska. — Liberalni general v ženski kikirji.

Vaše časopisje vpije o vaših zmagah. (Veselost.) Bilo je ravno pred 100 leti. Takrat se je tudi nekdo bahal, ko je šel na vojsko, in bil je to boljši vojskovodja kot naš tovariš Ribnikar. (Velika veselost.) Takrat je vse časopisje hvalilo velika dela slavne armade, la grande armée. «Gloire» — Slava, slava! je donelo po vsem svetu. Velika zmaga pri Borodinu, velika zmaga na Berezi-

ni!, ljudstvo pa je moralo vse to verjeti. Ko so se pa ostanki velike armade vračali iz ruskih step, umazani, lačni, razčepani, takrat je vrglo ljudstvo papir iz rok in gledalo v obraz resnici! In takrat (obrnjen k narodno-napredni stranki) je nastala ta-le pesem (povzdignjeno):

Trommler ohne Trommelstock,
(Veselost.)

Govornik se obrne proti dr. Tavčarju.)

Kürassier im Weiberrock,
(Viharna, dolgočrajna hrupna veselost v zbornici in na galerijah. — Globok molk na narodnonapredni strani.)

Ritter ohne Schwert, (Ponovna veselost.)

Reiter ohne Pferd, (Viharen smeh.)

Fährich ohne Fahn,

Flinten ohne Hahn, (Bučna veselost.)

Büchsen ohne Schuss,

Fussvolk ohne Fuss, (Velikanski smeh.)

Feldherr ohne Witz, (Nepopisna veselost, buren smeh po zbornici in na galerijah.)

Stückleut' ohn' Geschütz,

Wagen ohne Rad,

Alles müd und matt.

Kranke ohne Wagen, —

So hat sie Gott geschlagen!

(Viharna veselost, burno ploskanje.)

(Se enkrat proti dr. Tavčarju):

Trommler ohne Trommelstock,

Kürassier im Weiberrock!

Tambur, marš, brez bobna v dir,

s kikirjo kinčan kirasir,

jezdec konja nima več,

vitez sabljo vrgel preč,

praporščak brez prapora,

puška — sprožiti se ne da:

strelci brez roke,

pešci brez noge,

vojvoda brez pameti,

kanonir — kanona ni,

voz za vozom brez koles,

strgani capini vmes!

Kako boš to prevdaril?

Tako jih je Bog udaril!

(Burna veselost, bučno ploskanje,

ovacije govorniku, dr. Kreku in dežel-

nemu glavarju, govorniku čestitajo.)

Dr. Krek

se oglasi k stvarnemu popravku: »Gospod dr. Novak je izrekel te-le besede: »Pikantno razmerje, ki ga je imel dr. Krek z neko damo.« (Klici: Sramota! Ogorčenje.) Te žaljive in aresnične besede najodločnejše odklanjam. Kažejo mi, kako bi se mi godilo, ako bi bil med porotniki v moji pravdi gospod dr. Novak.« (Velika veselost in odobravanje.)

Deželni glavar:

»Iz stenografičnega zapisnika sem se prepričal, da je dr. Novak rekel te-le besede: (navaja omenjene besede: »Pikantno razmerje itd.«). Ker jih je zelo tiho govoril (Klici: Korajža!), jih nisem slišal. Če bi jih bil, bi bil, ker so te besede nekaj tako skrajno nedostojnega, da spadajo vse drugam kakor v visoko zbornico, bi bil sklical disciplinarni svet. Pokličem poslanca dr. Novaka ponovno k redu! (Bravo!)

Glasovanje.

Predlog dr. Novaka, da deželni zbor izreče deželnemu odboru radi njegove okrožnice županom grajo, se odloži in z vsemi glasovi proti narodnonaprednim;

Predlog dr. Kreka, da se odgovor deželnega predsednika vzame naznanje, in se postopanje deželnega odbora odobri, se sprejme z vsemi glasovi proti narodnonaprednim;

da se deželna vlada pozivlje, naj z vsemi silami preskrbi, da se zakon glede sestave porotnikov natančno izvršuje, se sprejme z vsemi glasovi proti narodnonaprednim; (Klici: Liberalci ne marajo, da bi se zakon izvrševal!)

da se vlada pozivlje, da vse potrebno ukrene, da se od gosposke zbornice sklenjena preosnova porotnih sodišč čimprej ustavno izvrši, se sprejme soglasno.

Deželni glavar: Tako se je cela stvar jako harmonično končala. (Veselost in ploskanje.)

Kranjski deželni zbor.

(Seja dne 2. oktobra 1913.)

Povše poroča o dovolitvi za pobiranje nad 20 odstotkov doklad za cestne namene in predlaga:

Okrajnim cestnim odborom na Bledu, v Cirknici, v Črnomlju, v Ilir. Bistrici, v Kamniku, v Kočevju, v Kranju, v Krškem, za ljubljansko okoličje, v Logatcu, v Ložu, v Metliki, v Novem mestu, v Radečah, v Radovljici, v Ribnici, v škofji Loki, v Trebnjem, v Trzinu, v Vel. Laščah, na Vrh-

niku in v Žužemberku, ki so dokazali, da z 20odstotno okrajno cestno doklado ne morejo izhajati, se dovoli za leto 1913 pobiranje 30, 25, 40, 33, 25, 30, 24, 39, 26, 40, 40, 30, 24, 25, 30, 50, 40, 22, 30, 50, 36, odnosno 50odstotne doklade na vse neposredne davke z dokladi vred, razen osebne dohodnine. — Sprejeto.

ZAKON GLEDE DOPOLNILA ZEMLJIŠKIH KNJIG S SPREJETJEM JAVNE IMOVINE.

Mulley poroča o vladni predlogi in tozadevnem zakonskem načrtu glede dopolnila zemljiških knjig s tem, da se vanje sprejme tudi javna imovina, in izvaja: Zakon z dne 25. marca 1874 o napravi novih zemljiških knjig in njih notranji uredbi, določuje, da javne imovine ni sprejeti v zemljiško knjigo. To se je določilo, ker je takrat, ko se je izdal zakon, prevladalo mnenje da javna imovina ni v zasebnopravnem prometu in da ne obstoje zasebne pravice do nje. To mnenje se pa dandanes ne more več vzdržati. Tudi javna imovina mora biti v zasebni lastnini države, dežele, občine, da celo tudi posameznega državljan; ta lastnina je samo z odmembo stvari za občno rabo odmenjena in spet zadobi svoje polno območje, kadar odpade odmemba za občo rabo. Zato od vlade sedaj predloženi zakonski načrt določa, da je v zaznamek (kazalo) javne imovine vpisane nepremičnine tudi sprejeti v zemljiško knjigo. Toda lastninske pravice na javni imovini pa v mnogoterem oziru niso jasne. Pri najvažnejših vrstah javne imovine, namreč pri krajnjih prostorih, cestah in javnih vodah, zdaj še niso zakonito urejene njih lastninske razmere. Sodišča bi zatorej večkrat ne imela materialnopravnih podlag za razsodbo. Vse koristi so zadostno zavarovane, ako se istemu, komur se potrebno zdi, potegniti se za svoje pravice, da možnost, da da vključiti svojo lastninsko pravico ali stvarno užitno pravico na nepremičnini, spadajoči k javni imovini. Zakonski načrt dopušča zatorej vključiti javne imovine samo na predlog. Predlog sme staviti samo tisti, ki ima na vključbi pravni interes. Upravičeni vključbo predlagati so zatorej v prvi vrsti organi, ki jim je izročena uprava javne imovine (občina za občinske poti in krajni prostor, deželni odbor za deželne ceste itd.) in poleg tega druge stvarno upravičene osebe. Med nepremičninami tvori za potnimi in cestnimi parcelami struga javnih voda (vodne parcele) največjo in najvažnejšo skupino. Javna vodna imovina pa se razločuje v svojih pravnih ozirih tako od ostale javne imovine, da zahteva posebno svojemu svojstvu primerno postopanje. Lastninske razmere so jako malokdaj popolnoma pojasnjene. Poleg lastnine na strugi pridejo pravice do rabe tekoče vode v pošte, ki imajo prednost pred užikom na strugi. Za poočitbo najpogostejših vodnih pravic je zadostno preskrbljeno z vodno knjigo. Ko bi se take pravice kar vobče vpisale v zemljiško knjigo, bi se bilo le težko ogibati dvojnih in nasprotujočih si vpisov v zemljiško in vodno knjigo. Iz tega vzroka določuje predloženi zakonski načrt, da se smejo pri zemljiškoknjižnih vložkih, odprtih za javno vodno imovino, lastninska pravica in pravica do vodne rabe vključiti samo s pritrditvijo deželnega političnega oblastva. Kdor hoče staviti tak predlog, si bo moral poprej zagotoviti pritrditev političnega deželnega oblastva in se z njo izkazati pri sodišču.

Vlada je torej preložila sledeči zakon:

V deloviti premembi §§ 2. in 8. zakona z dne 25. marca 1874, dež. zak št. 12, se določuje: § 1. V zaznamek (kazalo) javne imovine vpisane nepremičnine je na predlog sprejeti v zemljiško knjigo. To predlagati je upravičen javni organ, ki je postavljen za upravo nepremičnine, in vsakdo, ki mu do zemljišča pristoji kakšna pravica, ki se more vpisati v zemljiško knjigo (§ 9. zakona o zemljiških knjigah). — § 2. V lastninskem listu je na prvem mestu poočiti svojstvo zemljišča kot javne imovine. Lastninska pravica se sme vključiti samo s pritrditvijo lastnikovo, nje vključba se pa sme tudi opustiti. — § 3. Za sprejem struge javnih voda v zemljiško knjigo in za vključbo zasebnih pravic na javni vodni imovini je potrebna pritrditev političnega deželnega oblastva. Pritrditev mora izprosi in sodišče izkazati predlagatelj. — § 4. Stroške za udeležbo strank in njih zastopnikov pri poizvedbah in razpravah kakor tudi vročilne stroške plačajo dotične stranke. Druge s poizvedbami in razpravami združene stroške in stroške za oklice plača predlagatelj.

Odsek predlaga, naj se ta zakon neizpremenjen sprejme.

Vladni svetnik Sturm obširno utemeljuje potrebo predloženega zakona in priporoča, da se sprejme.

Glavar nato sejo prekine in napove nadaljevanje popoldne ob 4.

Deželni glavar dr. Ivan Šusteršič otvori sejo kot nadaljevanje dopoldanske popoldne ob 4. uri.

Otvorja se generalna debata glede vladnega zakonskega načrta o sprejetju javne imovine, v kolikor obstojajo na njej zasebnolastniške pravice, v zemljiške knjige. — Dr. Egger je proti zakonu, ker je zelo nejasen. Javna imovina res more biti zasebna last. Vendar je zakonski načrt pomanjkljiv, ker pušča popolnoma dvomno, kako bi se lastniška pravica na javni imovini popolnoma uredila. Zakon je tudi v gotovem oziru nevaren tako osebam kakor javnim korporacijam. Zakonski načrt pa je po govornikovem mnenju celo proti obstoječi državni postavi o zemljiški knjigi. Zato bo proti načrtu glasoval. — Vladni zastopnik svetnik Sturm brani postavo, češ da bi taka ureditev, kakor jo zahteva predgovornik povzročila veliko dragih procesov, da pa tudi ni potrebna. Res, da načrt derogira tozadevno določbo državne postave o zemljiški knjigi, ga pa eo ipso derogira, sodnik pa nima preiskovati, je li deželni zakon izpremenil državni. Vlada stoji na tem, da se načrt neizpremenjen sprejme, ali odkloni. — Dr. Egger zavrača vladnega zastopnika. — Vladni zastopnik replicira. — Piber navaja konkretne slučaje, kakšno škodo prizadeva ljudstvu nejasnost glede vpisovanja v zemljiško knjigo, zlasti kar se tiče davka pristojbinskega nametka. Pozivlja vlado, da leta 1911 sprejeto resolucijo, da se zemljiška knjiga uredi, vzame v poštev. — Muley kot poročevalec vzdrži odsekov predlog. — Pri specialni debati o § 1. in § 2. načrta govori dr. Lampé, ki izjavja, da zakonski načrt ni popolnoma jasan. Dežela kot avtonomna uprava in občine imajo velik interes, da je zakon precizen. V zakonu je vpoštevati le sprejem struge javnih voda, za kar je potrebno dovoljenje politične oblasti, vse drugo, na čemer je interesirana dežela in občine, pa ne. Zakon je potreben izpopolnitve. Predlaga:

Predloga se izroči deželnemu odboru, da izdela v sporazumu z vlado za prihodnje zasedanje tozadeven zakonski načrt.

Vladni zastopnik replicira, češ proti deželi se ne more zgoditi nobena vknjižba zasebne lasti na javni imovini, ki se dežele tiče, ker je to zakonito že urejeno. Glede cesta itak zadostno skrbi za to cestni zakon. — Poročevalec predlaga, da se § 1. in § 2. sprejmeta.

Pri glasovanju obvelja **odločilni predlog** dr. Lampeta.

(Debata o sestavi porotnih listin, ki temu sledi, je objavljena na prvem mestu.)

Povše poroča o peticiji županstva občine Tomišelj za **uravnavo odtoka vode iz jezera poleg vasi Jezero** in predlaga:

Prošnja občine Tomišelj, oziroma vaščanov iz vasi Jezero za uravnavo odtoka vode iz jezera pri tej vasi se **odstopi deželnemu odboru**, da o priključitvi uradnega posla deželnega hidrotehnika v tej pokrajini ta preišče navedene razmere in potem poroča ter o tem stavi svoje predloge. — Sprejeto.

URAVNAVA DEŽELNE CESTE ČRNOMELJ-VINICA.

Dermastja poroča, da so okrajni cestni odbor v Črnomlju, sosednje občine in mnogi zasebniki često zaprosili deželni odbor, da bi se deželna cesta iz Črnomlja na Vinico radi ondotnih velikih strmin primerno preloži in uravnala. Ker je ta deželna cesta glavna prometna pot med Belo Krajino in sosednjo Hrvaško in bo bistveno še večjega pomena, ko se dogradi dolenska železnica skozi Črnomelj, je deželni odbor dal izdelati tozadevni projekt, po katerem je namenjavno 19 1/2 km dolgo deželno cesto Črnomelj-Vinica v 12 delih s skupno dolžino 8770 m tako uravnati, da se posamezni deli prelože, razširijo in izravnavajo ter na ta način spravijo v namenu primeren stan, novo cestnišče pa da bo imelo 6 m širjave in 6% največjega strmega. Vsi stroški za to uravnavo so v podrobnem proračunu preračunjeni na 226.500 K; ta znesek obsega tudi nakup sveta in pa odkup potrebnih gospodarskih poslopj. Z ozirom na visokost izkazane potrebnosti, katere 50 odstotno pokrije bi bilo v preveliko breme okrajnemu cestnemu odboru v Črnomlju, je deželni odbor zaprosil c. kr. deželno vlado, da bi izposlovala kolikor mogoče visoko državno pod-

porok stroškom za uravnavo ceste. — C. kr. deželna vlada je prijavila, da je c. kr. ministrstvo za javna dela na zahtevno deželnega odbora dovolilo pod gotovimi pogoji državni prispevek v znesku 130.000 K. Ker se je okrajni cestni odbor v Črnomlju vsled svojega neugodnega gmotnega stanja zavezal le v plačilo 10 odstotnega prispevka, t. j. stroškov v znesku 22.650 K, je deželni odbor sklenil ostanek 73.850 K pokriti iz deželnih sredstev. Z odkupovanjem sveta se je začelo, potreben pa je zakon, ki se glasi:

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem: § 1. V črnomaljskem cestnem skladnem okraju je deželno cesto Črnomelj-Vinica preložiti, oziroma uravnati po projektu, ki ga je deželni odbor odobril.

Odsek predlaga, da se zakon **odobri**. — Sprejeto.

VODOVODI.

Dermastja poroča glede poročila deželnega odbora o **zgradbi vodovoda v občinah Stari trg in Dolenja Podgora**. Notorično je dejstvo, da Poljanski dolini primanjkuje zdrave pitne vode. Radi pomanjkanja zdrave pitne vode razsajajo po Poljanski dolini pogosto epidemične bolezni. Kapnice, ki so jih primorani graditi prebivalci na tem skalovitem ozemlju z velikimi stroški, nikakor ne zadoščajo, zlasti ne ob času suše, tako da ni proti nevarnosti požara nikake odpomoči. Napravili so se tozadevni načrti in je končno obveljal načrt, ki proračunava stroške na 280.000 K. Zakonski načrt, ki se je na tej podlagi sestavil, bistveno določa:

Zgradba vodovoda za občini Stari trg in Dolenja Podgora je izvršiti kot deželno podjetje. Najvišja potrebnostna za izvršitev načrta se določi na 280.000 kron. V pokritje stroškov v znesku 280.000 K prispevajo: 1. državni melioracijski sklad s 40%; 2. c. kr. ministrstvo za notranje zadeve s 10% prispevkom; 3. kranjski deželni melioracijski sklad s 40% prispevkom; 4. občini Stari trg in Dolenja Podgora z 10% prispevkom v najvišjem znesku 28.000 kron. — Vodovod vzdržujete in oskrbujete občini Stari trg in Dolenja Podgora, deželni odbor pa določa razmerje prispevanja k dotičnim stroškom.

Odsek predlaga, da se ta zakonski načrt **odobri**. — V debati priporočata posl. Jarc in Matjašič predlog. — Sprejeto. (Jarc: »Liberalca ni nobenega tukaj! — To je »skrb« za Belo Krajino!«)

Dermastja poroča o **prošnji vasi Javorovica, občina št. Jernej, za napravo vodovoda** in predlaga, da se prošnja **odstopi deželnemu odboru** z naročilom, da primerno ukrene.

POROČILA FINANČNEGA ODSEKA. DEŽELNA BANKA.

Dr. Žitnik poroča o **računskem zaključku deželne banke za prvo polovno leto 1912**. Kranjska deželna banka je pričela poslovati dne 29. januarja 1912 ter je prvo leto sklenila z **dobičkom 31.120 K 38 vin.** Za začetek je ta uspeh prav zadovoljiv; to tembolj, ker so leta 1912. emisijski zavodi imeli prevladati velike težave. Denarni trg že dolgo vrsto let ni bil tako slab, kakor minulo leto. Avstro-ogrsko banka celo leto ni znižala obrestne mere pod 5%, nasprotno je bila primorana zvišati jo od 26. oktobra 1912 na 5 1/2% in nekoliko dni pozneje celo na 6%. Prodaja stalno obrestonosnih efektov je bila proti prejšnjim letom vse slabjša, v zadnjih mesecih pa je popolnoma stagnirala. Ni pa ostalo samo pri tem, temveč so emisijski zavodi še morali prejšnja leta odprodane lastne efekte nazaj prevzemati, da so s tem vsaj deloma preprečili rapidno padanje kurzne vrednosti. Dolgo let obstoječi hipotečni zavodi so stare tradicije morali opustiti ter pričeti izdajati 4 1/2% titre mesto 4%, trg pa se kljub temu ni poživil. — Kranjska deželna banka je izdala v minulemu letu 4 1/2% titrov v skupnem nominalnem znesku 1.184.900 K. ter od teh do konca 1. 1912. odprodala 717.600 K. Vlog na tekočem računu je prejela banka 2.026.637 K 15 v., izplačala pa 1.058.618 kron 89 v., ostalo je 968.018 K 26 v. — Vlog na hranilne knjižice je prejela banka 78.982 K 62 v., izplačala pa 18.988 kron 09 v., ostalo je 59.994 K 53 v. — Komunalnih posojil se je izplačalo 778.300 K, vračila pa so znašala 1225 K 15 v., ostalo je 777.074 K 85 v. — Hipotekarnih posojil se je izplačalo 406.600 kron, vračila pa so znašala 831 K 91 v., ostalo je 405.768 K 09 v. — Na obrestih se je prejele 65.917 K 01 v., izplačalo pa 62.351 K 08 v., prebitek znaša 3565 K 93 v. — Pri prometu efektov se je pridobilo 24.287 K 90 v. — Na provizijah se je pridobilo 3034 K 83 v. — Na uprav-

nih prispevkih se je prejele 1925 K 05 v. — Na upravnih stroških se je izdalo 676 K 58 v. — Na davkih se je plačalo 332 K 29 v. — Odpisalo se je od inventarja 684 K 46 v. — Iz deželnih sredstev se je za deželno banko izdalo 1. 1912. na ustanovnih stroških ter plačah bančnega oboja in drugih upravnih stroških skupaj 17.150 K 42 v., leta 1911. pa se je na ustanovnih stroških izplačalo 9224 K 66 v. Skupni iz deželnih sredstev do konca leta 1912. pokriti stroški znašajo torej 26.375 K 08 v. Teh stroškov deželna banka v računskem sklepu za leto 1912. ni vpošlela, ker je po § 26. bančnega statuta deželnemu zboru pridržano, določiti kolik pavšalni znesek naj plača deželna banka vsako računsko leto v svrhu upravnih stroškov. Deželna banka se je nastanila v deželnem dvorcu, najemščina za dotične prostore pa se od nje ni zahtevala. Z razsvetljavo vred bi se najemščina teh prostorov smela računati vsaj na letnih 800 K. Plače bančnega oboja, ki jih izplačuje deželna blagajnica iz deželnih sredstev, znašajo sedaj, ko so pri deželni banki nameščeni 1 ravnatelj, 1 tajnik, 1 bančni uradnik, 2 bančna praktikanta in 1 sluga, na leto 17.519 K. Da se pokrije tekoče plače, kakor tudi zgoraj navedeni, do konca 1. 1912. za deželno banko izplačani stroški ter odškodnina za bančne prostore in drugi iz deželnih sredstev izplačani upravni stroški, je deželni odbor stavlil tozadevne predloge, katerim se je odsek pridružil. Odsek predlaga:

1. Računski zaključek Kranjske deželne banke v Ljubljani za I. poslovno leto 1912. z upravnim prebitkom v znesku 31.120 K 38 v. se **odobri** in računodajalcem podeli absolutorij. — 2. Predlogom kuratorija deželne banke, odnosno deželnega odbora glede razdelitve upravnega prebitka v letu 1912. se pritrdi. (V posebni rezervni sklad za kurzne izgube je oddati 10.000 kron; v splošni rezervni sklad je oddati 5120 K 38 v.; rezervi za upravne stroške je oddati 16.000 K.) — 3. V pokritje upravnih stroškov za leto 1913. plača deželna banka deželnemu zakladu 16.000 K. — Sprejeto.

PRORAČUNSKA DEBATA.

Dr. Krek uvede debato z govorom, ki ga v kratkem objavimo po stenografskem zapisniku. Odsek predlaga:

Deželni račun za leto 1911. z razkazom deželne imovine in deželnih dolgov ob koncu leta 1911. se **odobri**. Deželni račun za leto 1912. z razkazom deželne imovine in deželnih dolgov ob koncu leta 1912. se **odobri**.

Deželni proračun za leto 1913.

V VIII. poglavju B. naslov 1. se zviša redna potrebnostna od 11.000 K na 12.000 K. Z ozirom na to izpremembo: I. se določi deželni proračun za leto 1913. s potrebnostno **6.821.622 K**, s pokritjem **2.573.658 K**, torej s primanjkljajem 4.247.964 K. — II. V delno pokritje primanjkljaja 4.247.964 K je pobirati leta 1913.: 1. 40% doklado na državno užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta ter od mesa; 2. samostojno deželno naklado od porabljenega piva po 4 K od hektolitra, toda s to omejitvijo, da ima odpasti pobiranje deželne naklade na pivo za oni del leta 1913., za katerega bi bil deželnemu zakladu ne glede na odkazovanja, ki se podelijo v smislu zakonov z dne 25. oktobra 1896, drž. zak. št. 220, in z dne 8. julija 1901, drž. zak. št. 86, oziroma v smislu na mesto teh zakonov stopivših zakonov, iz državnih sredstev odkazan znesek, ki je pri primernem preračunu za letni znesek najmanj enak čistemu dobičku, ki ga je imela dežela Kranjska v neposredno pretečenem koledarskem letu pri deželni nakladi na pivo; 3. 40% doklado na vse neposredne davke, izvzemši osebni dohodninski davke in pridobninski davke krošnjarjev. III. Deželni odbor se pooblašča, da ostanek primanjkljaja 1.654.964 K pokrije potom kreditne operacije. IV. Deželnemu odboru se naroča, da pridobi sklepu pod II. najvišje pritrjenje.

× × ×

Seja dne 3. oktobra 1913.

Deželni glavar otvori sejo ob 11. uri dopoldne.

INTERPELACIJE IN PREDLOGI S. L. S.

Interpelacija poslancev Dermastie, Jarca, Matjašiča in tovarišev radi cestnih zvez Preloka — Vinica in Preloka — Adlešiči, da se gradba teh prepotrebnih cest pospeši.

Interpelacija poslancev Dermastie, Jarca, Matjašiča in tovarišev, da se pospeši s popravo oziroma zgradi cesta Črnomelj — Tribuče — Bojance.

Samostalni predlog poslancev Jarca, Dermastie, Matjašiča in tovarišev glede izterjavanja državnih in deželnih brezobrestnih trtnih posojil. Dolenjski vinogradniki, posebno pa belokranjski se nahajajo vsled zaporednih slabih vinskih letin v hudi gospodarski krizi. Tem huje jih zadene, da se izterjavajo dalje državna in deželna brezobrestna posojila za obnovitev vinogradov. Vinogradnikom ne donajajo vinogradi niti toliko, da bi krili efektivne stroške in davke, kamoli vračali brezobrestna posojila. Podpisani predlagajo: 1. C. kr. vlada se pozivlja, naj pri izterjavanju trtnih posojil postopa kar najmilejše, naj zlasti dovoljuje vselej odlog plačila, odnosno najbolj potrebnim obrokom odpiše. 2. Deželni odbor naj postopa, dokler traja sedanja gospodarska kriza, pri iztirjavanju trtnih posojil kar najmilejše, naj dovoljuje odlog plačevanja obrokov in najbolj potrebnim posamezne obroke odpiše.

Jarc in tovariši vprašajo deželnega glavarja: 1. V kakšnem štadiju se nahaja zadeva ojačenja oziroma poprave črnomaljskega vodovoda? 2. Ali hoče na podlagi aktov ugotoviti, kako je postopala družba Ploj, Klemen in tovariši? (Semiško-črnomaljski vodovod namreč še vedno redno ne deluje. Ojačenje studencev se je sicer izpeljalo, vendar obstoje gotovo še drugi nedostatki, ki jih bo treba odpraviti. Potrebno pa je tudi, da se ugotovi, kdo je oviral končno rešitev te zadeve — govori se o 50.000 K — je stavila družba Klemen, Ploj & Co.)

Samostalni predlog poslancev Lavrenčiča, dr. Kreka in tovarišev glede živinozdravnikov v kamniškem okraju. Živinoreja se je v kamniškem okraju silno razvila. Najintenzivnejša skrb, da se uvede čistokrvna, enotna pasma, popravljane hlevov, svinjakov, naprava gnojnih jam, skrb za pašnike in planine, vse to je v tem okraju tako živahno, da je kamniški okraj v tem oziru prvi na Kranjskem. Ljudstvo, ki je združeno skoro v dvajset živinorejskih zadrugah, stori od svoje strani vse, kar je mogoče, ne samo v svojo, ampak v splošno korist, ker je zlasti v prejšnjem letu kamniški okraj vzrejevališče najkrepkejših in najbolj zdravih živali za več sosednjih okrajev. Jasno je, da je torej upravičeno, da se pričakuje od javnih zastopov, da tudi oni pomagajo tako vzbujeni samopomoči. Predvsem rabi okraj vsaj še enega živinozdravnika. Zato predlagamo: Deželni zbor skleni: Deželnemu zboru se naroča, da čimprej mogoče nastavi v kamniškem okraju še enega deželnega živinozdravnika.

Interpelacija na gospoda deželnega glavarja: Poslanci Lavrenčič, dr. Krek in tovariši vprašamo glede na svojecasni sklep deželnega zbora: V katerem štadiju je zadeva okrožnega zdravnika v Moravčah?

Interpelacija poslancev Hladnika in Pibra na Njega ekselenciju deželnega predsednika. Meseca januarja letos so bili prožni delavci v Trebnjem zaslislani službeno od vzdrževalnega odseka po nadzorniku Kurschel, da so izpovedali po svoji vesti, koliko je resnice na raznih govorih, ki so se razširjale v Trebnjem o prožnem mojstru Robaschu. Ker se je o Robaschu res mnogo govorilo, so morali delavci v smislu zvestobe govoriti čisto resnico in povedati vse, kar so o njem vedeli in tudi videli. Gospod Robasch je pa te delavce, ki so bili službeno zaslislani, tožil pri okrajnem sodišču v Trebnjem, a delavci so se proti tej razsodbi pritožili na okrožno sodišče v Novo mesto in bili oproščeni, kakor je razvidno iz priložene razsodbe. Delavci so pa bili takoj po službenem zaslišanju v mesecu januarju začasno odpuščeni iz službe in se danes niso spreteli, dasiravno je že poteklo od tedaj skoro devet mesecev in so delavci pri celi stvari nedolžni. Delavci so tudi nekateri oženjeni, imajo družino in trpe sedaj silno bedo in pomanjkanje, ker ne delajo. Zato si dovoljujemo vprašati: 1. Ali so Vaši ekselenci znane te razmere? 2. Ali hoče Vaša ekselencija vse storiti, da teh osem delavcev pride takoj nazaj v službo in se jim škoda povrne.

Vprašanje poslanca Vehovca na g. deželnega glavarja: Že dolgo časa se vrše priprave za vodovod za najbolj zanemarjeno pokrajino naše dežele, Suho Krajno. Z gospodarskih in zdravstvenih ozirov je zgradba vodovoda tako potrebna kakor nikjer na Kranjskem. Vprašam g. glavarja, v katerem štadiju so priprave za zgradbo nadvse potrebne vodovoda?

Samostojen predlog poslanca Vehovca in tovarišev: Dež. zakon z dne 28. avgusta 1883, št. 17, naj se izpremeni v toliko, da se sme denarne globe nad 40 K, ki pridejo v ubožni zaklad,

tudi za občinske reveže porabiti ter jih ni treba nalagati na obresti.

Samostalen predlog poslanca V ehovca in tovarišev: K nameravane mu vodovodu v Suho Krajno ne more biti priključena vas Smuka v okraju Žužemberk, ki je vode ravnotako potrebna kakor vsi kraji Suhe Krajine. Ta vas šteje 70 števk, 360 prebivalcev, ima 250 glav goveje živine ter ravno toliko prašičev. 10 minut (1 kilometer) od vasi nahaja se živ studenec, kateri bi zadostoval, da se ta vas preskrbi z prepotrebno vodo. Predlagamo: Visoki deželni zbor blagovoli ukreniti vse potrebno, da se vas Smuka čim najhitreje preskrbi z vodo iz navedenega studenca.

Interpelacije narodno-napredne stranke.

Gangl in tovariši interpelirajo deželnega predsednika glede konfiskacije »Slovenskega Branika« o koroških razmerah.

Deželni predsednik ekselencja baron Schwarz

odgovarja na interpelacijo dr. Novaka in tovarišev glede razdeljevanja podpor gasilnim društvom, ki da se vrši na strankarskem stališču in se je ustanovila Deželna gasilska zveza in posebno glasilo. Je li dež. predsednik voljan, da se podpore pravično razdeljujejo in se gasilski fond nepristransko upravlja?

Deželni predsednik, sklicuje se na zakon l. 1884., izjavi, da ima dež. odbor pravico 2% podpore razdeljevati izključno v svojem delokrogu in da vlada tu ne more ničesar ukrepati (Dobro klici); glede 3% podpore se vrše pogajanja in bo vlada varovala pristojajoči ji vpliv.

Posl. Turk hoče staviti nek predlog, ga pa umakne, ker bo govoril o tem v proračunski debati.

Dr. Lampe odgovarja na interpelacijo glede živinskega zavarovanja in pojasni, kako ta zadeva stoji. Začetek se je že storil v postojnskem okraju; elaborat, ki je bil izdelan v dež. odboru, pa deželni zbor še ni sprejel.

Posl. Ribnikar utemeljuje svoj nujni predlog glede ustanovitve slovenske šole v Kočevju. Zgodilo se je, da so Slovenci v Kočevju pobirali podpise za slovenske otroke in se je izkazalo, da zadostujejo za tri šole. Na pritisk Nemcev se je pa razprava pri okr. glavarstvu, ki se je že začela, sistirala. Rudniški uradništvo pa grozi z najhujšimi gospodarskimi sredstvi, da se ustanovitev šole prepreči. Še več! Prošnjo imajo zdaj v rokah uradniki rudniške šole! (Splošno ogorčenje.) Ape lira, da se nujnost sprejme.

Se soglasno sprejme, predlog pa odkaže šolskemu odseku.

NADALJEVANJE PRORAČUNSKE DEBATE.

Dr. Triller

izvaja, da se je poročevalec dr. Krek v svojem simpatičnem govoru o jugoslovanski bodočnosti popolnoma ognil številkam. On pa se hoče držati števk. Številke v deželnem proračunu pa kriče. Včeraj se je razpravljala v zbornici zgodovina iz slovenske žurnalistike, ki bi rajši izostala. (Veselost.) Protestira, da se je včeraj izreklo pavšalno sumničenje, da so sedanji in bodoči porotniki pripravljeni, prelamljati prisego in obžaluje, da je dež. predsednik to molče sprejel. Če govorimo, ni prav, če ne, ni prav, mi smo te dni molče prenašali najhujše napade iz takti in finese. (Ironični klici pri večini. — Smeh. — Glavar zveni. Glavar opomni govornika, naj ne nadaljuje v tem tonu, ko se govornik obrača proti S. L. S.) In če je Krek včeraj dejal, da stoji S. L. S. »ein Soldat fest und treu«, tudi mi pravimo z ozirom na napade na našega načelnika dr. Tavčarja, kojega ime se bo v politični in kulturni zgodovini bleščalo, ko ne bo več spomina za Jarci (Lampe: To je fino!): Sto fermo come torre, che giamai non crolla cima, per soffiar de venti! — Stojimo kakor stolp, ki se ne omaje, če vrše viharji. — Govornik se obrača podrobno k računom in proračunu deželnega gospodarstva. Izvaja, kako proračunski deficit od l. 1908. vedno raste, čeprav ni prejšnja večina imela na razpolago tako velikega melioracijskega zaklada kakor sedanja. Isto velja za bilanco dežele, ki je danes že pasivna, dočim je, ko je končala prejšnja večina, bila aktivna z dvemi milijoni. Več kot tretjina dohodkov se pokriva s posojili. Trdi, da se ni izdajalo v investicije samo iz stvarnih potreb, ampak tudi iz strankarstva. Se obrača proti dr. Lampetu, da je proglasil bojkot zoper narodno-napredne ljudi. (Klici: Dr. Tavčar!) Konča z očitkom neojalnosti in korupcije deželnemu odboru in večini. (Veliko ogorče-

nje. — Dr. Žitnik: Koliko se stori ravno za vaše ljudi!)

Glavar pokliče dr. Trillerja k redu.

DR. LAMPE.

Dr. Triller nam je očital bojkot. Vzemite v roke knjigo »Poročilo o delovanju deželnega zbora« in boste videli, koliko smo izdali v splošno korist dežele. Kdo pa uživa največ iz melioracijskega zaklada? Ali greste slepih oči po Ljubljani? To, kar se dela zdaj po Ljubljani, ima stati 6 milijonov, bo pa še veliko več! Za osuševanje Barja zadostuje poglobljenje Gruberjevega kanala, kar se po Ljubljani dela, je le v korist mesta. (Dr. Triller: Dežela daje 12 odstotkov. — Jarc: 33 odstotkov pa dajo naše občine!) Očita mi dr. Triller, da sem rekel, da je za liberalce vseh 10 milijonov zapravljenih. Jaz sem na tistem shodu le konstatiral, da je »Narod« to rekel, za nas pa niso zapravljeni. Očitajte nam politični bojkot. Mi vsako prošnjo stvarno presojamo in dajemo iz melioracijskega zaklada za veliko občin brez vsakega ozira na politično pripadnost. Mi nasprotnikom nikdar nismo direktno škodovali, edino je, da smo časih milost odrekli. In potem se nam očita »moralna cestnih roparjev«, od onih, ki kažejo res »moralno cestnih roparjev« v gonji zoper poštene denarne zavode! (Veliko odobravanje.)

Za tem je govoril še dr. Krek kot poročevalec in sta se računski zaključka za 1911 in 1912 sprejela ter se je začela razprava o proračunu za leto 1913. Prvi je govoril v generalni debati dr. Tavčar.

Nato se je seja prekinila in se nadaljuje ob 4. uri popoldne.

Vlagatelj in drugim upnikom „Glavne posojilnice“.

Likvidacijski odbor »Glavne posojilnice« nam je poslal naslednji spis:

Likvidacijski odbor vnovič vabi upnike, da sprejmo jim predlagano poravnavo in podpišejo dotično izjavo. Člani se zavežejo plačati upnikom do 1. julija 1914 30 % njihovih terjatev s pogojem, da se upniki odpovedo pravic po končanem konkurzu še nepokrite terjatve eksekucijskim potom izterjevati od posameznih članov. Ostane terjatve dobé upniki (vlagatelji) iz konkurzne mase, v katero spada vse zadružno, že realizirano in še nerealizirano premoženje. Iz te mase se bode dobilo približno 20 %, mogoče še več. Člani plačajo obljubljenih 30 % posebej.

Mnogo upnikov, ki reprezentirajo kapital okoli 1 milijona kron, je že pristopilo k poravnavi. So pa tudi taki, ki vsako poravnavo odklanjajo ter se zanašajo na to, da bodo že vjeli kakega člana, da pridejo do plačila. To mnenje izvira odtod, ker so napačno poučeni in da še danes ne poznajo prežalostnega gmotnega stanja zadružnikov (članov) Glavne. Vlagatelji naj tudi pomislijo, da je okoli 900 upnikov in da je prava loterijska igra, ako se bodo vsi zanašali na to, da bodo z eksekviranjem nedolžnih članov kaj dosegli. Že konkurzni stroški so dovolj visoki, ako pa pridejo še stroški nešteti eksekucij, bo za člane in upnike vse izgubljeno. Mogoče je, da pride kdo do večjih odstotkov, a bolj verjetno je, da izgubi vse pravice do članov. Število članov, ki jih je bil odbor izkazal lanske leto, se je zelo skrčilo. Mnogo se jih je moralo izbrisati zaradi konkurzov, kuratel, pravnih in zaradi napačnih vpisov. Precej jih je pomrlo brez premoženja. Odpadlo je do 100 članov. Mnogo se jih je zadolžilo, da bi vsaj nekaj imetja rešili. Odbor nima pravice s tožbami izpodbijati takih zadolžitev in iznebitve premoženja. Tožiti jih bodo morali upniki sami. Iz tega bode nastalo mnogo težavnih, dvomljivih in dragih pravnih.

Večina članov je popolnoma insolventna, drugi so pa večinoma zadolženi, tako da se bode le z veliko težavo dalo od njih izterjati tudi samo 30 %, t. j. nad 1 milijon kron.

V dokaz naj služi upnikom sledeči natančni izkaz, kateri izkazuje člane »Glavne posojilnice« po njih sedanjem poklicu.

2 večja posestnika;
4 manjših zadolženih industrijskih podjetij;
35 trgovcev, od teh ima 26 tudi manjša, po večini zadolžena posestva;
42 obrtnikov, ki imajo tudi mala posestva;
14 obrtnikov je brez nepremičnega premoženja;
45 je malih posestnikov, večinoma kmetov, ki tičijo skoro vsi v dolgovi; dalje je
24 odvetnikov (2), notarjev (2), zdravnikov in živnozdravnikov ter notarskih in odvetniških koncipientov;

60 aktivnih in vpokojenih državnih uradnikov, od katerih je 53 v zadnjih treh plačilnih razredih;
18 drugih javnih uradnikov;
31 c. kr. častnikov, vojaških zdravnikov in uradnikov;
10 ljudskošolskih učiteljev, njih vdov, učiteljic in katehetov;
21 javnih poduradnikov in slug ter nižjih uslužbencev železnic;
9 uradnikov bank, hranilnic in posojilnic;
23 drugih zasebnih uradnikov;
23 poslovodij, trgovskih sotrudnikov in agentov;
5 soprog uradnikov, trgovcev in obrtnikov;
9 vdov uradnikov, poduradnikov, slug in vdov brez stalnih dohodkov;
2 vseučilišna dijaka;
9 umetnikov, pisateljev in gledališnih igralcev;
5 branjecev, delavcev in zasebnih slug;
5 preužitkarjev;
46 članov, kojih bivališče, odnosno poklic dosedaj ni znan, velika večina od teh je v Ameriki;
22 članov, ki so bili v konkurzu in so notorično insolventni; in končno
9 umrlih članov, pri katerih še ni končana zapuščinska razprava.

Skupaj je torej dne 1. oktobra t. l. še 473 članov, od katerih jih pa zna odpasti še precejšno število.

Od tistih, katere šteje odbor med solventne, je mnogo takih, ki žive od plač in bode mogli le v malih mesečnih obrokih leta in leta plačevati svoje prispevke. S takimi plačili bode upnikom le malo pomagano. Obresti in stroški bodo vzeli vse. Boljše je za upnike, ako dobé v desetih mesecih okoli 50 % gotovo, kakor taka mnogoletna plačevanja na obroke.

Da bi se vsi dolgovi kdaj poravnali, na to še misliti ni. Res so tudi prizadeti vlagatelji, a neprimerno hujše ravno tako nedolžni člani, ki morajo trpeti za grehe drugih. Čimprej podpišejo upniki in člani dotične izjave, tem preje pride do poravnave in upniki do denarja. Položaj je silno resen in odlašanje tudi vlagateljem na kvar. Ne samo število članov, tudi njihovo premoženje se zmanjšuje od dne do dne.

Balkanski dogodki.

BOJI OB ALBANSKI MEJI.

Belgrad, 2. oktobra. Po zadnjih poročilih se pri Prizrenu še bije boj. Srbska armada je dovolj ojačena, tako da ni za Prizren nobene nevarnosti.

Belgrad, 2. oktobra. Po zasebnih poročilih so morale srbske čete albanske naselbine vzhodno od Debra zavzeti z bajonetom. Kmečko prebivalstvo in tudi Albanci se bore proti vstajem na srbski strani. Srbski oddelki, ki prodirajo proti Ohridi in proti Strugi, so razkropili bulgarske čete, ki jih je vodil Čavlev, ki je čez mejo ušel. V okrožju Ljuma, kjer se bijejo še vedno boji, je položaj resen.

Belgrad, 2. oktobra. »Stampa« poroča: Srbija bo imela v kratkem ob albanski meji zbranih 50.000 mož. Srbi bodo, če bo potrebno, iz strateških razlogov albansko ozemlje zasedli.

Belgrad, 2. oktobra. Srbski listi objavljajo obširna poročila o zadnjih bojih pri Debru, ki so bili strašnejši, kakor vsi dosedanj boji na Balkanu. Srditi boji so se bili na cestah v mestu. Število mrtvih se ceni na vseh straneh nad tisoč. Albanci so se morali končno umakniti, Debar je popolnoma uničen.

DEMARŠA AVSTRO-OGRSKE V BELGRADU.

Belgrad, 2. oktobra. Avstro-ogrski zastopnik v Belgradu pl. Starck je prišel v zunanji urad, kjer je v imenu svoje vlade prijateljsko in resno opozarjal, da naj Srbija z ozirom na vstajo, ki je izbruhnila na srbskem ozemlju, spoštuje glede na Albanijo londonske sklepe. Zastopnik srbskega zunanjega ministra Spalajković je odgovoril, da je Srbija odredila zgolj obrambena sredstva proti albanskim napadom in ne misli polastiti se albanskega ozemlja, ker hoče upoštevati, kar so velesile sklenile.

FRANCOZI IN SRBSKA OKUPACIJA ALBANIJE.

Pariz, 2. oktobra. Pašić je ob svojem obisku v Parizu sondiral, kakšno stališče bi zavzela Francija, če bi Srbija okupirala dele Albanije. Pašiću so namignili, da naj se to opusti in so pritisnili na to s svojo finančno močjo. Franciji sicer bodoče srbske sanje niso nevšečne, a Avstriji in Italiji nočejo dati povoda, da bi zopet nastopili, in so zato Pašića pred prenapljenimi koraki posvarili.

PAŠIĆ NA DUNAJU.

Dunaj, 2. oktobra. Srbski ministriški predsednik Pašić se pripelje danes zvečer na Dunaj. Jutri zajtrkuje pri zunanjem ministru Berchtoldu. Zajtrka se ugeležita tudi sekčna načelnika baron Macchio in grof Forgach.

Dunaj, 2. oktobra. Grof Berchtold in Pašić se sestane jutri ob 10. uri popoldne.

Dunaj, 2. oktobra. Neki urednik »Neues Wiener Tagblatt« se je glede na Pašičev obisk razgovarjal s srbskim poslanikom na Dunaju Jovanovićem, ki je med drugim izjavil: Srbi potrebujemo pred vsem dobre in trdne meje nasproti novemu albanskemu državnemu stvoru, ne da bi se pri tem moralo na revizijo dogovorov v Londonu misliti. Želimo teritorialnih izravnav. Upam, da dovede sestanek mojega ministrskega predsednika z Berchtoldom do praktičnih uspehov in osobito do trgovskih dogovorov. Gre za veliko srbskih uredb: trgovinske pogodbe, železnice, pošte, brzojav in telefon. Pred vsem gre za izvoz žive živine in za poddržavljenje orientalskih železnic in Pašić bo glede na to vprašanje gotovo z Berchtoldom govoril. Večina akcij orientalske železnice je v rokah avstro-ogrškega kapitala in zato nastane več vprašanj, ki so težavna. Zelo želimo, da bi se zasebne železnice v državne izpremenile.

MORATORIJ V SRBIJI.

Belgrad, 2. oktobra. Srbski listi poročajo, da se radi delne mobilizacije najbrže moratorij do 31. decembra podaljša. Če bodo pa protialbanske operacije hitro uspešne, se moratorij ne podaljša.

BULGARSKE PRIPRAVE.

Sofija, 2. oktobra. Nekaj dni sem se koncentrirajo vojske. Vlada izjavlja, da so te koncentracije nedolžne, a občinstvo se le vznemirja. 3., 4. in 8. divizija so koncentrirane v polnem mirovnem stanju, 10. divizija je pa popolnoma koncentrirana. Oblasti osebam, ki so se podvržene vojaški dolžnosti, ne izdajajo potnih listov v inozemstvo. Po železnicah se vozi toliko vojakov, da je osebni promet deloma ustavljen. To vse kaže, da se Bulgarija oborožuje. V diplomatskih krogih pa prevladuje mnenje, da ne stojimo pred novo vojsko, ker armada še ni za vojsko sposobna.

Belgrad, 2. oktobra. Z vzhoda grozi zopet nevarnost, kakor se domneva. Bulgarij zopet organizirajo čete ob srbsko-bulgarski meji. Pri Radovištu je nedavno vdrila močna bulgarska četa v Srbijo, a so jo kmalu popolnoma uničili. V Džumaji se pa nabirajo prostovoljci, ki naj bi v Srbijo vpadli; a drugače se mir ob srbsko-bulgarski meji ni kršil. Večja nevarnost za Srbijo pomenja mobilizacija Turčije.

Sofija, 2. oktobra. Listi izjavljajo, da more Bulgarijo le zadovoljiti, ker se je sklenil s Turčijo mir. Bulgarija bo prebolela izgube v Traciji, ker upa na pravično remeduro v Makedoniji. Razvoj na Balkanu dokazuje, da je v Bukareštu sklenjeni mir nevzdržljiv. Avtomatično se bo zahtevalo, da se mir v Bukareštu revidira. Razmere med Turčijo in Grsko v Sofiji pazljivo zasledujejo. Del časopisja opozarja vlado, da naj v danem slučaju ne zamudi vojaško odgovoriti.

Sofija, 2. oktobra. Ko se je podpisal v Carigradu sklenjen mir med Bulgarijo in Turki, je veliki vezir bulgarskemu zunanjemu ministru Genadjevu brzojavno čestital. Genadjev je odgovoril, da želi sloge in blagostanja obema državam.

Peterburg, 2. oktobra. Peterburška brzojavna agentura poroča: Novi bulgarski poslanik v Peterburgu Ratko Dimitrijevič je izjavil, da smatra za svojo nalogo, odstraniti nesporazumljenja med Bulgarijo in Rusijo in upa, da ostane prijateljstvo obeh držav neomajano.

Sofija, 2. oktobra. Sodno postopajo proti brigadirju polkovniku Patevu, ker je med bojem pri vasi Lahma zapustil svojo brigado. Trdi se, da bosta tudi poveljnika armade Kovačev in Ivanov obtožena.

GRŠKI KRALJ NE OBIŠČE DUNAJA.

Dunaj, 2. oktobra. »Politični korespondenca« poroča, da je nameraval grški kralj obiskati dunajski dvor, kakor njegov oče, ki je prišel vsako leto enkrat na Dunaj, ko je skozi Avstro-Ogrsko potoval. Ker je pa bil prisiljen, da je pospešil svoje potovanje na Grško, je našemu cesarju brzojavil, da zelo obžaluje, ker dunajskega dvora zdaj ne more obiskati.

Mohorjani! Ob sprejemu družbenih tiskov »Slovenski Straži«

Štajerske novice.

Štajerski deželni zbor. »Slovenski klub« štajerskega deželnega zbora je imel v četrtek, dne 2. oktobra predpoldne v Mariboru pod predsedstvom načelnika dr. Korošca sejo o novih predpogojih za delozmožnost štajerskega deželnega zbora. O seji se ni izdal noben komunike.

Š Vprašanje iz šoštanj. Ker je od liberalne strani vodil g. dr. Kukovec sanacijske zadeve za našo šoštansko posojilnico, se gotovo obrnemo na najbolj informirano in kompetentno osebo, ako vprašamo njega, kdo je vtaknil v žep 10.000 K provizije pri prodaji, oziroma nakupu dunajske hiše? Ko nam odgovori na to vprašanje, za katero javnost po vsej pravici pričakuje odgovora, pridemo z drugimi, da dobijo prijatelji liberalne stranke tudi v tej zadevi jasno sliko.

Š Nemška kmečka zbor. Preteklo nedeljo sta se tako-le obnesla: Na Pančevem shodu v St. Mihaelu se je sicer vršilo mirno, le čez klerikalizem se je zabavljalo prav po liberalnem vzorcu. In vendar še nekateri Nemci mislijo, da je Panc krščanski socialc. Tudi štajerskega deželnega zbora so se spomnili ter hočejo imeti ali delo ali razpust. Nove želje to niso. V Gradcu pa je bil kmečki zbor bolj buren. Na shod so prišli tudi socialni demokrati ter metali v predsedstvo shoda vrčke, kupice, krožnike in kar so dobili v roke. Shod se je moral prekiniti in šele, ko so kmetje socije natepli in jih postavili pod milo nebo, se je lahko zborovanje nadaljevalo. Na shodu je govoril tudi mariborski Francelj Girstmajer, ki sicer ni kmet, najmanj pa vzoren kmet, vendar je tokrat povedal resnico, ko je trdil, da je nemško časopisje sovražno kmetu. To mi že dolgo trdim, a Girstmajerjev »Štajerc« take trditve zanikuje. Le kadar so sami medseboj, si nemški gospodje povedo resnico.

Š Mariborski Slovenci! Glede napada nemških liberalcev na naše Orle sklicuje S. K. Z. za soboto, dne 4. oktobra zvečer shod mariborskih Slovencev s sledečim sporedom: 1. Zakaj napadajo Orle? Govori brat Žebot. 2. Naša strokovna organizacija. Govori dr. Vebler iz Celja. Katoliški Slovenci! Pridite v velikem številu k temu zborovanju, na katerem hočemo protestirati proti zadnjim napadom na naše Orle. Obenem je zborovanje velevažno za organizacijske zadeve katoliško - narodnih delavcev.

Š Mariborski liberalci bi se radi delali sedaj nedolžne in pravijo, da niso nabruli in napadali v nedeljo naših Orlov. Gospodje! Bodite rajši lepo tihi in bodite zadovoljni, da vaših politikujočih študentov nismo javili pristojni oblasti. Imena dotičnih »narodnih« junakov so znana.

Š Umrl je v Gradcu kurat-beneficiat na tamošnji bolnišnici v pokoju, velečastiti gospod Avgust Skočir, in je bil v ponedeljek popoldne slovesno pokopan.

Š Kolodvor Pragersko bodo razširili in povečali. Glasom odloka c. kr. namestništva z dne 13. septembra 1913 se mora kolodvor in proga za premikanje na Pragerskem povečati in razširiti. Izdelani so že tozadevni načrti, ki so razpoloženi pri obč. uradih Spod. Poljskava in Stragoljci. Komisijoneli ogled bo v ponedeljek, dne 13. oktobra, popoldne ob pol 3. uri na licu mesta.

Š Umrl je v Mariboru nemški pisatelj Herman Aubel.

Š Pripravljeni mrtvec. Iz St. Petra niže Maribora. Ko je bila v avgusta velika voda, nam je priplavila drv. desk, vtopljeno živino, pa žalibog zopet vregla vtopljenca. Ostal je na prodecu blizu žandarmerijske postaje ali nove šole. Po časnikih se je izvedelo, da je izginil v Semriachu nad Gradcem gostilničar in trgovec Mihael Ferstl, obenem tudi stotnik tamošnje požarne brambre. V žepih ni imel ne krajcarja denarja, tudi ure ne. Vendar ni bilo nikjer videti znamenja kakšnega zločina. Pravi se, da ga je baje tožil zaradi neplačanega vina neki vinski trgovec iz Ptuja, ki ga ni hotel več čakati na denar.

Š Tekma frmačev na Štajerskem. Dne 26. septembra t. l. je priredilo društvo »Alpenländischer Verein der Hundefreunde in Graz« svojo prvo tekmo frmačev v Doblju pri Gradcu. Tekme se je udeležilo 11 konkurentov. Tekmi sta prisostvovala med drugimi tudi znana naša kynologa podpredsednik »Slovenskega lovskega društva« g. Fran Ks. Urbanc, veletržec v Ljubljani, in društveni odbornik g. Dragotin Klobučar, bančni uradnik v Ljubljani. G. Fran Ks. Urbanc se je tekme udeležil s svojo »Frigo-Eleonorenheim«, ki je dobila na letošnji tekmi frmačev v Mengšu dne 8. septembra prvo ceno. Kake

izvrstne lovske lastnosti ima ta psica, se je najbolj pokazalo pri tekmi v Doblju. Tekmovalo je vsega skupaj 11 psov, in sicer psi, ki so že na raznih tekmah dokazali svoje vrline. Vkljub tej ostri konkurenci se je »Frigo« tako izvrstno ponašala, da so ji sodniki priznali kvalifikacijo prve cene in kot četrto darilo zlato in srebrno kolajno. Razen tega je odpadlo nanjo tudi častno darilo društvenega predsednika g. Emanuela Freiberga, krasno izdelana srebrna tabatiera. Psico je na tekmi vodil g. Fran Urbanc osebno, ki jo je tudi sam izučil. Dobremu slovesu naših lovcev taki uspehi brez dvoma mnogo pripomorejo.

Primorske vesti.

Š Spominski prstan za škofa Pederzollija. Župniki vseh tržaških far so poklonili novemu škofu poreško-puljskemu dr. Trifonu Pederzolliju krasen dragocen prstan v znak spoštovanja in udanosti. Gospod škof, ki so mu poklonili prstan v sredo, je bil vidno ganjen od dokaza prijateljstva svojih bivših tovarišev.

Š Ženska s skladiščem zlatnine. Na Reki živi vdova Ivana Bernetičeva, ki jo je obiskala te dni nesreča. Bernetičeva je bila v cirkusu, a ko se je vrnila ponoči domov, je našla stanovanje oropano. Podjetni neznanec, ki je vlomil v njeno domovanje, je odnesel 25 zlatih prstanov, 25 parov uhanov, dve drobni in 6 velikih zlatih verižic, 2 broški, 2 zlati uri, 2 moški srebrni uri, dve zlati zapestnici, hranilno knjižico in pa po 600 K gotovine; vsega skupaj kakih 10.000 K vrednosti. Dobro, da je žena znala policiji naštetii vse posameznosti svojega izgubljenega zaklada.

Š Samoumor neznanega mladeniča. V Pulju se je v parku Arena na klopi ustrelil 20 do 22 let stari mladenič, tuje. Fant je izbrano lepo oblečen in čeden blondin. Pozna ga nikdo in tudi izkazila niso našli pri njem nobenega. Nemara je rekrut, ki je volil kroglično mesto suknje bele.

Š Cantiere Navale Triestino. »Boden-Kredit« je kupil Škodove delnice in je postal tako glavni delničar tržaške ladjedelnice (cantiere navale Triestino), ki jo misli postaviti na najširšo podlago. Novi lastniki hočejo usposobiti ladjedelnico, da se bodo mogle graditi v njej ladje največjega do sedaj običajnega obsega.

Š Španski slepar. Po Trstu išče pomoči znani španski »falirani trgovci«, ki mora pač že leta in leta ječati v ječi v Madridu. Vsaj sklepati bi se dalo tako, kajti minila je že cela vrsta let, ko je začel neki slepar v Madridu loviti po svetu ljudi, ki bi bili tako lahkoverni, da bi mu pomagali s svojim denarjem reševati zaplenjene zaklade, ki jih nikoli imel ni. Piše, da je radi konkurza v ječi in da ga ne izpuste, dokler ne plača stroškov za pravdo. Zato išče »pametnih« ljudi, ki bi mu posodili denarja, da bi rešil svoj milijonski zaklad, ki ga ima v kovčegu nekje na Francoskem. Znana stvar!

Š Budgetno leto v armadi in vojni mornarici se je dosedaj vedno pričelo s 1. januarjem in končalo z 31. decembrom. Od sedaj naprej se bo pa budgetno leto pričenjalo vedno s 1. julijem in končavalo s 30. junijem prihodnjega leta. Kot prehod se bo letošnje budgetno leto za šest mesecev podaljšalo, in sicer do 30. junija 1914. S prvim julijem 1914 se pa potem prične zopet pravilno budgetno leto.

Š Slovenska dobrotnica »Legia«. V Poreču je umrla neka Andrejana Radojčević, ki je živela zelo skromno, da je mogla te dni zapustiti tamošnji sirotišnici vse svoje nepremičnine, a italijanski šolski »Legia«, ki potuje slovensko deco, pa 15.000 kron.

Š Pogozdovanje na Tržaškem. Lanško leto je pogozdovanje Krasa na Tržaškem izbornu napredovalo. Iz drevesnice v Bazovici so porazsadili 844 tisoč 80 dva in tri leta starih mladik, večinoma borovcev. Nasajenih je bilo 7 hektarjev površine, kar je stalo ogromne stroške. Sadike so se v obče dobro prijele, le nad Barkovljami in pri Sv. Križu so se sadike nekako izjalovile, kajti pogubila se je skoro polovica drevesc. Krive pa so večinoma škodljive žuželke, ki jih ne morejo zatreti.

Š Tuji železničarji na Reki. Na Reki se mudi 90 uradnikov raznih inozemskih železniških ravnateljstev. Prišli so iz Milana, Londona, Petrograda, Hannovra itd., prisostvujejo poizkusom s strojem tipa »Westinghouse« na komprimirani zrak. Goste je sprejelo dvajset zastopnikov ministrstva železnice iz Budimpešte, ki jim hočejo potem razkazati zanimivosti Kvarnera.

Š Holandski žurnalisti v Trstu. Dunajsko društvo pisateljev »Concordia« je povabilo nekoliko holandskih žurnalistov na Avstrijsko, da bi se poučili o kulturnih in gospodarskih razmerah pri nas. Ti zastopniki največjih holandskih listov obiščejo 17. oktobra tudi Trst, kjer bodo gosti Avstr. Lloydja. Škoda, da smo že tako v zimi, sicer bi jih skušali opozoriti na krasote in poneslovenske zemlje.

Š Morje jih ne mara. Pred dnevi smo poročali, da sta padla dva pomorščaka nemške jadrnice »Deutschland« v Trstu s svojim oficirjem zvečer na povratku iz mesta na krov s svojega čolna v morje. Nismo pozabili povedati, da jih je k sreči videl pilot v pristanu, ki jih je rešil. V nedeljo popoldne pa se je istemu oficirju z dvema možema zgodila ista nesreča. Morski val je prevrnil čoln in vsi bi bili utonili, če jih ne bi rešili uslužbenci pristanišča.

Š Grška kraljevska jahta v Trstu. 28. septembra je priplula v Trst grška kraljevska jahta »Amphitrite«, ki ji poveljuje fregatni kapitan Volgaris, in se je pri svetilniku zadržala.

Š Beda. V Pulju se je zastrupil delavec Rakovc. Izpil je precejšnjo množino lizola. Zadobil je po učinkih strupa tako težke notranje poškodbe, da je med vožnjo v deželno bolnico umrl. Kot vzrok se navaja velika beda v družini. Nesrečnež zapušča številno družino.

Š Podružnica Slov. Planinskega Društva v Cerknem priredi dne 4. t. m. popoldne izlet na Porezen ter povabi s tem vse planince in prijatelje planinstva!

Koroške novice.

Š Nekaj o skladatelju Tomo Košatu. S Koroškega nam pišejo: Poturice pri nas postanejo velemožje. Glasbenik Tomo Košat je vrlih Slovencev »vrli sin«. Dovršil je realko in v zadnjem, torej maturitetnem spričevalu kot Slovenec iz slovensčine odnesel red: »hvalevredno«. Nadarjen muzik, pevec in skladatelj, se je udinil — Nemcem. Prvi uspeh njegov pa se naslanja na slovenski original. Njegov oče, Andrej in Lambert Einspieler, šervicelj, Rup, Janežiči in drugi so v veseli družbi prepevali mnogokrat izvršno slovensko pesem: »Zapuščen, zapuščen sem jaz; kakor kamen na cesti, zapuščen sem jaz«. Ne samo besede, ampak tudi melodija je last (s skromno premembo) slovenskega Korotana, osobito — celovške okolice — (Vetrinj). Bog! Da bi znal še kdo naših Slovencev celo pesem v izvirniku! Može, gospod prošt Tinski? Če še kdo, naj se oglasi. In mož, ki je postal s plagiatom svetovnoznan, je stal te dni za botra pri g. Rudolfu Semmebrok — Werzer v Porečah ob jezeru. Nobeden mu ne sme to zameriti. Ali darilo? V umetniškem okvirju je dobil prestolonaslednik Werzerjev prvotni rokopis svetovnoslavne Košatove pesmi: »Verlassen, verlassen bin ich. Vse dobro novorojencu! Ali čez 50 let bo svet pri Nemcu občudoval umotvor — ukraden koroški Slovenec. Koliko bo takrat ta dar vreden? Samo eno izgubo slovenske moči!! Ali pa veliko tisočev!

Dnevne novice.

Š Proračunska debata v kranjskem deželnem zboru. V večerajšnji seji kranjskega deželnega zbora je uvedel dr. Krek proračunsko debato z govorom, ki dosega njegove najlepše, kar jih je imel. Pokazal je, koliko narašča misel za izobrazbo v naši deželi, kar se kaže v stroških za šolstvo, glede katerih stoji naša dežela med najprvim in poudarjal, koliko se stori pri nas na polju zdravstva, kakor malokje drugod. Dotakne se izseljevanja, ki pri vedno raščoč izobrazbi in želji po gospodarskem napredku, izraženem tudi v številkah našega deželnega proračuna, na prvi hip preseneča, a se razlaga ne iz revščine, temveč iz nasprotja, ki se pojavlja v duši našega človeka, ko primerja, kaj v naši deželi — ki se je svojčas tako zanemarjala in se od vlade še zanemarlja — more doseči in kaj bi lahko dosegel. Na podlagi dozda še neznanih statističnih števil razloži, katere panoge našega gospodarstva se dajo še izpopolniti, pri čemer stopi na prvem mestu živinoreja. Konča s mislijo združiti Slovencev s Hrvati, ki bo nas tudi v gospodarskem oziru dvignila, da bi ne bilo več deficitov. Govor je napravil tak vtis, da so celo liberalni poslanci z največjo pozornostjo poslušali in govorniku ponovno pritrjevali. Govor homo priobčili po stenografskem zapisniku.

Š V večerajšnji seji deželnega zbora, o čemer poročamo natančno pozne-

je, se je sklenilo tudi na predlog dr. Pegana, da se ustanovi za osebo c. kr. državne policije v Ljubljani samostojen statut, ki uveljavlja tudi slovenski poslovni jezik v čemer sta bili edini S. L. S. in narodno - napredna stranka (veleposestvo je bilo le za to, da se ne zahteva od moštva znanja italijanskega jezika).

Š Liberalci proti postavni poroti. Zpomniti si bo treba, kako je glasovala delegacija liberalne stranke v deželnem zboru dne 2. oktobra 1913, ko so bili v razpravi predlogi dr. Kreka zaradi porotnih sodešč. Glasovali so proti predlogu dr. Kreka, ki se je glasil: »Deželna vlada se pozivlja, da z vsemi silami poskrbi, da se zakon o sestavi porotnikov natančno izvršuje.« Liberalci torej niso za to, da se zakon natančno izvršuje! Potem seveda »Narod« in »Dan« lahko kliče našim kruto žaljenim somišljenikom: Tožite nas!

Š Turist ponesrečil na Rodici? Iz Bohinjske Bistrice nam poročajo: Včeraj je odšla rešilna ekspedicija na Rodico iskat pogrešanega Tržačana gosp. Josipa Vala. Dosedaj ga še niso dobili.

Š Cerkveni vestnik. Konferenca Sodalitatis za ribniško dekanijo bo v sredo, dne 8. t. m., pri Sv. Gregoriju. Začetek ob polenajstih.

Š Smrtna kosa. V Mitrovici je umrl lekarnar Stjepan Czeisberger.

Š Demon alkohol. V torek dopoldne je našel posestnikov sin Ivan Rozman v Zgor. Gorjah na polju moško truplo, v katerem so spoznali 46letnega oženjenega dninarja Tom. Skvarča.

Š Ameriške vesti. Umrl je v Duluthu rojak Jožef Poropat, rodom iz Dane, občina Bozet pri Trstu. — Ponesrečil je v Jolietu III. rojak Anton Šajn, star 22 let, doma iz Jursič pri St. Petru na Notranjskem. Zaposlen je bil v jeklarni, kjer ga je razbeljeno železo ožgalo po srednjem delu telesa prav nevarno. Upati je, da okreva. — Ponesrečil je smrtno v La Salle, III., rojak Frank Boznar, star 44 let, rodom iz Čateža na Dolenjskem. — Ponesrečil je smrtno v La Salle, III., v Illinois Zinc Co. tvornici rojak Martin Mežnarič rodom iz Bukovškega pri Brežicah, star 61 let. — Umrl je v bolnišnici sv. Marije v La Salle, III., rojak Jožef Cizel, star okoli 44 let, rodom iz Globokega pri Brežicah. Zapušča ženo in pet nedoraslih otrok v domovini. — Umrl je v Bisbee, Ariz., rojak Jožef Zupančič, rodom od Črnomlja. — Poročila sta se v La Salle, III., John Vidriji in gospica Pavlina Zalokar. — V Elju se je do smrti ponesrečil v rudniku rojak John Muhvič. Doma je iz Reden, župnija Stari trg pri Kočevju kjer zapušča ženo in troje otrok. — V Evelethu je smrtno ponesrečil Anton Plantar, star 25 let, rodom iz Iške vasi pri Igu. — V Jolietu, Ill., se je sestavil odbor za zidanje nove slovenske šole. Nova šola bo obsegala 12 učnih sob, in ker bo ostala stara šola s šestimi sobami, bomo imeli 18 razredov in tako bo ta šola menda največja izmed vseh slovenskih šol v Ameriki. — Slovenska župnija v Jolietu šteje sedaj 700 družin. — Umrl je v Silver Gross-bolnišnici rojak John Ditner, star kakih 42 let, doma iz Vuzenice na Štajerskem, kjer zapušča ženo in troje otrok. V Ameriki je bil še nekaj nad štiri mesece. Povozil ga je do smrti železniški vlak. — V Pittsburgu je umrl dne 10. avgusta Slovenec Franc Mravinc, star 28 let, rodom iz Perudina, župnija Vinica.

Š Iz življenja pijanca. Jožef Bergant, delavec v Trnovem, je zelo vdan pijančevanju. Dne 4. avgusta je šla obdolženčeva žena klicat svojega brata Franceta Ilubada, da bi ji pomagal s poda spraviti rž, ker se je bala, da bi je mož ne odnesel, prodal in denar zapil. Res je prišel brat na pod; komaj ga Bergant zagleda, skoči z odprtim nožem nanj in mu zadane na glavi, roki in hrbtu tri vbodline. Težko ranjenega so morali oddati v deželno bolnico. Za kazen je dobil 4 mesece ječe.

Š Ugodna prilika. Pol ure od nekake koroškega mesta je na prodaj veliko posestvo v najlepšem stanju. Poslopja so vsa pred kratkim popravljena, opremljena z mnogimi stroji in dvema motorjema. Pri nakupu zadoštuje 16 do 20 tisoč kron gotovine, drugo lahko ostane vknjiženo. Pojasnila daje »Slovenska Straža« v Ljubljani.

NEW YORK POD VODO.

London, 2. oktobra. Iz New Yorka se brzojavlja: Nad mestom se je utrgal oblak. Naliv je bil tak, kakršnega še New York ni doživel. V eni uri je padel del 9 cm visoko. Hudson je tako naraščaj, da so prekinili promet med New Yorkom in Brooklynom. Poulične železnice, avtomobili in tudi podzemljiska železnica je morala promet več ur prekiniti. Ljudje niso mogli domov in

so več ur vedrili v restavracijah in hotelih. Več listov izide mesto včeraj šele danes, ker do poznega večera uredniki in črkostavci niso mogli priti v tiskarno.

Ljubljanske novice.

Izredna seja občinskega sveta bo prihodnji ponedeljek ob 6. uri zvečer. Edina točka dnevnega reda je izprememba zakona o kanalskih pristojbinah.

Iz Odbor O. v. p. o. naznanja, da je vsota dosedaj vposlanih prispevkov prekoračila drugi tisoč (2169 K 20 vin.). Kdor pozna razmere slovenskih visokolcev, si s temi številkami lahko napravi pravo sliko! Podpisani odbor so ponovno obračala do slovenskega ljubljanskega občinstva s prošnjo, da ne zavrne nabiralcev ter apelira na njega dobrosrčnost!

Iz Kdo je kriv bede članov »Sl. Filharmonije«? Piše se nam: Še nekaj o godbenikih »Slovenske Filharmonije« in o njenih predstojnikih. V odboru »Slovenske Filharmonije« je bil tudi profesor Kozina, ki je prišel 14 dni pred sklepom sezone na Bled h godcem in jim obljubljal za zimsko sezono razne honorarje, več kot so godci sami zahtevali. Par dni po tem je imel odbor sejo, v kateri je vse obljubljeno preukrenil in sklenil godce odpustiti. To so sklenili v zadnjih trenutkih, ko so godci večinoma že po vseh mestih angažirani in vsi prostori pri raznih orkestrskih zasedenih. Celo tisti godci, ki so imeli že angažma v drugih krajih, so na obljube profesorja Kozine odgovorili angažma in sklenili ostati rajši v Ljubljani. Preseljevanje z rodbino stane namreč ogromno vsoto denarja, zlasti v primeri z dohodki, kakršne so imeli godbeniki »Slovenske Filharmonije«. Kdo je torej kriv, da so godci, ki imajo večinoma rodbine, sedaj brez kruha? Če je sploh mislil odbor godce odpustiti, zakaj jim ni tega povedal pravočasno? Odbor mora pač vedeti, da dobi težko dandanes delo celo navaden delavec, ki se jih povsod rabi, kako pa naj dobi službo čez noč godbenik, ki mora reflektirati le na večja mesta! Čuje se tudi, da namerava odbor v najkrajšem času godbenikom, ki prirejajo sedaj koncerte na svoj riziko, da si sedaj v neangajžiranem času služijo skromni vsakdanji kruh, zapreti note in razne instrumente. Menimo, da so glasbila »Slovenske Filharmonije« mestna last. Pričakujemo, kaj bo.

Iz Osebnost. Ravnatelj tukajšnjega c. kr. učiteljskega g. Anton Černivec je nastopil 1. t. m. trimesečni dopust ter ga bo v času njegove odsotnosti nadomeščal profesor g. dr. Val. Kušar.

Iz Zaradi nezvestobe se je moral pred sodiščem zagovarjati France Babnik, kamnosek v Zgornji Šiški. Kot blagajnik krajne skupine ljubljanske kamnoseške zveze avstrijske je tedenske prispevke članov, katere bi bil moral pošiljati centrali na Dunaj, za mesec november 1912 in mesec februar, marec, april in maj, zase pridržal. Škoda, ki jo trpi lokalna blagajna v Ljubljani, znaša 102 kroni 29 vin., centralna blagajna na Dunaju pa 354 K 40 vin. Obdolženec prizna svoje dejanje ter je deloma svojo škodo poravnal. Obsojen je bil na 3 mesece težke ječe.

Iz Zaradi slabega vremena Boga preklinjal. Zavarovalni potnik Alojzij Kavčič se je nekega dne nahajal v gostilni »Pri znamenju« v Ljubljani. K njemu je prisedel tudi neki njegov rojak iz Štajerske. Pogovor je nanasel na hudo neurje, katero je v njiju domačem kraju napravilo mnogo škode. Pri tem je rabil bogokletne besede ter se nad Bogom jezil, ker je ustvaril točo. Osumljenec je bil radi tega aretovan. Med potjo je očital stražniku, da ne razume svoje službe ter ga je imenoval »kineza«, ponujal mu je tudi denar, da bi ga izpustil. Zagovor, da je bil pijan, ga ni mogel rešiti kazni, kajti sedel bo 14 dni v zaporu.

Iz Slovensko gledališče. V soboto, dne 4., in v nedeljo, dne 5. oktobra, prirede nekateri slovenski igralci in naraščaj predstave v deželni gledališču, da si opomorejo v krizi, katera jih je zadela s tem, da nimajo za tri mesece nikake plače. Deželni odbor je pod pogojem, da je predstava na korist vsem brezposelnim bivšim članom slov. gledališča, brezplačno prepustil gledališče za dve predstavi in s tem pripomogel do dohodka. Dolžnost obiskovalcev gledališča je, da da napolnijo gledališče oba večera.

Iz Nogometna tekma Sportklub Rapid-Gradec — Ilirija I. Ko se je pričela jesenska nogometna sezona, napovedala je Ilirija, da hoče igrati z raznimi dobrimi klubi iz Zagreba, Celovca, Reke, Trsta in Gradca, Celovec in Zagreb

sta bila že na vrsto. Obojekrat je Ilirija dobro odrezala. Osobito proti prvorazrednem hrvatskem akademskemu šport klubu. Vidijo se uspehi vztrajnega in smotranega traininga. Ilirija je v najboljši formi. In tako pride Gradec na vrsto. Nogometni šport se goji gotovo delj časa v Gradcu, nego v Ljubljani, a vseeno se ne straši Ilirija pozvati moštvo Rapida, ki je priznana sedaj za Grazer Atletiksportklub kot najboljši v prvostolnici zelene Štajerske na tekmo v Ljubljano. Ne bomo pisali veliko o Rapidu, kajti občinstvo je iz tekem Celovec in Zagreb uvidelo, da Ilirija prav srečno izbira med raznimi klubi. Rapid igral je letos z Grazer Atletiksportklubom in podlegel samo 3:1. Torej jako lep rezultat, ako se pomisli, da so graški atletiki najresnejši tekmeči dunajskih prvorazrednih klubov in že velikokrat so podlegli ti prvorazredni klubi graškim atletikom. Istotako imajo zabeležiti jako lepe rezultate napram agnoleškim profesionalnim moštvom. Opozorjamo torej vse ljubitelje športa na to veleinteresantno tekmo, ko se bo bil boj med najboljšim ljubljanskim in drugim najboljšim graškim moštvom.

Iz Zopet na prostem. Pred kratkim je prišel iz mariborske kaznilnice, kjer je obsejal 3½letno ječo znani potepuh 27letni Ivan Pavlič iz Vodice, ki je že svoj čas odsedel petletno ječo, seveda edino zaradi vlomov in raznih tatvin, katere je izvršil po Kranjskem, v Ljubljani pa je takrat postal prva strah trgovcem in privatnim strankam, pri katerih je izvršil nebroj vlomov. Prijet je bil večkrat, a je vedno ušel na ta način, da si je v svoji gibčnosti slekli suknjič ali pelerino, kar je ostalo v rokah zasledovalca, sam jo je pa odkuril. Ko je neko noč poskušal svojo srečo zopet pri II. državni gimnaziji, je bil po stražniku preplašen, da je hotel skočiti čez omrežje, kjer je pa v svojo nesrečo obvisel na koničastem omrežju, nakar so ga prijeli in uklenili. Preiskava je dognala potem nebroj tatvin in vlomov, ki jih je Pavlič izvršil. Za to je dobil pred poroto tri in pol leta ječe in prisilno delavnico, katero so mu pa odpustili, ker je bil »priden« in obljubil, da ne bode več kradel. Pavlič se je predstavljal po raznih lokalih za akrobata, a si pri tem ogledal prostore za ponoči.

Iz Tatinska služkinja. V Sodarski stezi so predvčerajšnjim aretovali 23letno služkinjo Marijo Lachenberger iz Cerknice, ki je svojemu delodajalcu izmaknila več stvari.

Iz V prisilno delavnico so včeraj pripeljali 49letnega oženjenega postopa Karla Schindlerja iz Knežove v celovškem okraju. Možakar se je s svojo boljšo polovico potepal že leta in leta po svetu in prišel nešteto krat po odgonu domov, v zadnjem času pa, kakor pravi, mu je začela povsod presti slaba in sicer tako, da se naposled ni zamogel izogniti prisilne delavnice.

Iz Tatvina. Sinoči okoli pol 8. ure je bila v veži hiše št. 21 v Rožni ulici tržnemu redarju Francu Permetu s koleso ukradena 11 K vredna Karbid-svetilka.

Iz Nekaj tamburaškega orodja, dobro ohranjenega, se želi kupiti. Ponudbe naj se pošljejo po dopisnici na uredništvo pod »Tamburice«.

Zadnje vesti.

ATENTAT NA REKI.

Reka, 3. oktobra. Danes ob pol 1. uri zjutraj je bilo tukajšnje prebivalstvo preplašeno po silni detonaciji. V vladnem poslopju pri guberniji se je razpočila bomba. Nakrat je bila okoli vladnega poslopja množica ljudstva. Policija je obkrožila vladno poslopje. Storilec je položil bombo z 4 metre dolgo žigalno vrstico na okno poslopja za arhiv, ki je zvezano z vladno palačo. Detonacija je bila izredno silna. Del bombe z enim delom vžigalne vrvice je priletel na »Piazza dal municipio«. Vsa okna na vladnem poslopju so razbita, istotako na sosednjih hišah. Na poslopju arhiva so velike razpoke, mnogo oprave in aktov je uničenih. Tudi stropi arhiva so poškodovani. Storilec je ponoči prišel preko vrtnega zidu, ki je bil po eksploziji razrušen, in tudi preko zidu odšel. En del bombe z dolgo vžigalno vrstico je padel tudi pred policijsko poslopje, ne da bi bil napravil škodo. Govori se, da je bil atentat namenjen guvernerju grofu Štefanu Wichenburgu. Ranjen ni nihče. Storilec je ušel in ni za njim sledu. Ljudje v okolici trdijo, da so videli nekaj časa pred eksplozijo potikati se okoli vladne palače mladega človeka.

Reka, 3. okt. V političnih krogih so mnenja, da ima atentat politično ozad-

je in da ni naperjen proti osebi guvernerjevi, ki sedaj biva na svojem posestvu na Višnovu na Češkem. Napadalec je imel namen uničiti spise o zadnji volitvi v reški občinski svet, ki so za reške Lahe kompromitujoči, ali uničiti spise o tozadevni preiskavi, ki jo je vodil komisar iz Budimpešte. 20 svežnjev aktov je močno poškodovanih. Detonacijo so čuli po celi luci. Aretirali so danes tri moške, ki so podobni onemu neznancu, katerega je opisal vratar municipija. Izvrši se konfrontacija. Škode je več tisoč kron.

Reka, 3. oktobra. V bombi je bilo 14 patron, ki so bile iz Budimpešte, skoro gotovo ukradene v kakem ondnotnem kamnolomu.

PAŠIČ NA DUNAJU.

Dunaj, 3. oktobra. Danes je Pašič konferiral z Berchtoldom. Po konferenci se je Pašič izjavil, da so vsa politična vprašanja med Srbijo in Avstrijo ugodno rešena, ostanjejo še trgovska in prometno-tehniška vprašanja, o katerih je pa tudi pričakovati, da se ugodno rešijo v interesu obeh držav. Pašič pravi, da se je prepričal, da ima Avstrija dobro voljo vse urediti. Rad bi še na Dunaju ostal, pa ga njegova vlada kliče v Belgrad. Vsa navodila je dal poslaniku Jovanoviću. Pašič je dejal, da Srbija želi in ima trdno voljo napraviti prijateljske odnose z Avstrijo; vsa vprašanja se bodo na lep način uredila in odslej ne bo nobenih težkoč, ki bi Avstrijo in Srbijo razprla. V vsakem oziru je s svojim potovanjem na Dunaj zadovoljen.

ALBANSKI BOJI.

Dunaj, 3. oktobra. Iz Belgrada uradno poročajo, da vstanek Albancev ponehaja. V južnozahodnem delu vstaškega ozemlja so srbske čete že skoro popolnoma vzpostavile mir. Le v okolici Ljume se vrše še boji.

Dunaj, 3. oktobra. Kakor se poroča, je pri Djakovu padel Riza bej.

Cetinje, 3. oktobra. Ker črnogorske čete na albanski meji ne zadoščajo, so nadaljne čete poklicane pod orožje. Noben Črnogorec, ki je sposoben nositi orožje, ne dobi dovoljenja za pot v inozemstvo. V Črni gori je novo bojno razpoloženje.

AVSTRIJA SVARI SRBIJO.

Belgrad, 3. oktobra. Zastopnik Avstro-Ogrske v Belgradu je namestnik Pašičevega Paljakoviča prijazno in svarilno opozoril, naj Srbija pri svojih vojaških operacijah proti Albancem respektira londonski dogovor. Paljakovič je odgovoril, da Srbija niti ne misli na to, da bi storila kaj proti sklepom londonske konference in da se bo strogo držala teh sklepov.

BULGARIJA SE PRIPRAVLJA.

Belgrad, 3. oktobra. V Bulgariji zadnji letnik rezervistov ni bil odpuščen, en letnik rezervnikov pa še vpo-kličejo.

ALBANSKI KNEZ.

Dunaj, 3. oktobra. Za kneza Albanije določeni knez Viljem Wied pride sredi tekočega meseca na Dunaj.

SKUPNI MINISTRSKI SVET.

Dunaj, 3. oktobra. Danes se je vršil tu skupni ministrski svet, katerega se je udeležil tudi Conrad pl. Hötzen-dorf. Posvetovali so se o izpopolnjenju obrambne reforme. Opoldne je bil odmor ter sta se skupaj posvetovala oba finančna ministra.

POMANJEKANJE UČITELJEV NA HRVAŠKEM.

Zagreb, 2. oktobra. Na Hrvaškem tako primanjkuje učiteljev, da so mislili nastaviti češke učitelje, a ta načrt so opustili. Zadnji čas je pa 140 hrvaških učiteljev prosilo srbsko vlado, da naj jih nastavi. Upa se, da vlada izboljša gmotno stanje učiteljem.

NEMŠČINA NA OGRSKIH SREDNJIH ŠOLAH.

Budimpešta, 2. oktobra. Naučni minister Bela pl. Jankovich je ukazal naučnemu senatu izdelati preosnovno pouka na srednjih šolah. Ukazal je, da naj se latinščina v prvem razredu gimnazije izloči iz učnega načrta in namesti s poukom v nemščini. Grško je na ogrskih gimnazijah le prost predmet.

IZVRŠITEV SMRTNIH OBSODB V ODRINU.

Odrin, 3. oktobra. Tu je bilo danes usmrčenih šest na smrt obsojenih Grkov. Grški patrijarhat je prosil za pomiloščenje ostalih na smrt obsojenih Grkov.

USPEH ZNANOSTI.

London, 3. oktobra. Posrečilo se je ujeti par radijev. S tem se radij tako poceni, da bo mogoče zdraviti z njim tudi manj premožne ljudi.

STAVKA OBČINSKIH URADNIKOV.

Neapolj, 3. oktobra. Tu stavkajo vsi uradniki neapoljske občine, ker niso dobili zboljšanja plač. Tudi civilnih porok ni mogoče več vršiti.

STAROST ZA GENERALE IN POLKOVNIKE NA FRANCOSKEM.

Pariz, 3. oktobra. Bivši vojni minister je v zbornici predlagal, naj se določi za generale starost 60 let, za polkovnike pa 58 let.

MODERN ZAKON.

Monako, 3. oktobra. Listi poročajo, da je princezinja Avgusta Viktorija svojega soproga bivšega portugalskega kralja Manuela zapustila tretji dan po poroki, radi njegove gnjusne bolezni. Princezinja je težko bolna.

POROČNIKA POGREŠAJO.

Dunaj, 3. oktobra. Poročnika Mirkoviča pogrešajo. V pismu na očeta piše, da izvrši samoumor.

ŽELEZNIŠKA NESREČA.

Madrid, 3. oktobra. Na postaji Miranda sta trčila skupaj osobni in tovorni vlak.

STRAŠNA NESREČA NA STRELISČU.

Košice, 2. oktobra. Na strelišču pri Felsödösi se je zgodila strašna nesreča. Dne 29. m. m. so streljali topničarski polki 6. košiskega armadnega zbora. Drugi dan so iskali otroci ostanke krogelj. Trije dečki od 9. do 12. leta so našli 30½ cm kroglo, ki ni razpočila. Otroci so se z nevarno igračo igrali, a krogla je razpočila in vse tri dečke usmrtila.

RODBINSKA TRAGEDIJA.

Budimpešta, 2. oktobra. Zastopnik dunajske špiritne tvornice Springer, 32letni agent Avgustin Fleischmann, je ustrelil iz ljubosumnosti svojo ženo, nato pa sebe.

Razne stvari.

Nov škandal na Ogrskem. Ogrska opozicija je iztaknila mastno kost. Gre za odkritja glede volilne blagajne grofa Tisze l. 1905. in poraza tedanje liberalne stranke. Škandal je spravil na dan bivši notranji minister v Fejervaryjevem kabinetu — Kristoffy. Stvar je tale: Baron Fejervary je svojčas naknadno pokril približno eno četrtno volilnih stroškov, ki so narasli liberalni stranki ob volitvah l. 1905. To je v nekem komuniqueju priznal grof Tisza sam, obenem pa pišejo Tiszini listi, da je Tisza tedaj tudi iz svojega žrtvoval 800.000 K. Opozicija je sedaj mnenja, da tiči za vsem tem velik »Panama« in zahteva pojasnila, odkod je Fejervary tedaj vzel tisto svoto, ki jo je plačal za Tiszino volilno blagajno. Govori se, da se je Tisza sredi leta 1906. v zadevi pokritja ogromnih volilnih dolgov liberalne stranke najprej obrnil na predsednika koalicijskega ministrstva dr. Weckerla, a je bil zavrnjen. Nato šele se je obrnil na barona Fejervarya, ki je nato Tiszi na ljubo dotično svoto izplačal iz zaklada, ki je bil namenjen za odškodnino velikim županom, ki so služili pod Fejervaryjem. Opozicija je že napovedala, da bo to reč spravila na dnevni red v obeh zbornicah. Seveda pa vsa ta zadeva Tiszi ne bo škodovala, dasi ni ravno prijetna, pa je za znane ogrske razmere dokaj nedolžna. Veliko večja nevarnost preti Tiszi z novim vojnim vprašanjem, pa tudi narodnostno vprašanje postaja ob dogodkih na Balkanu vedno bolj pereče.

Pri ženitovanju ranjenih nad petdeset oseb. V Bonarki pri Podgoricah je bilo ženitovanje nekega delavca. Med ženitovanjem so se gostje stopili s cigani. Med pretepom je bilo ranjenih nad 50 oseb, ki se bore s smrtjo. En gost je bil z nožem dvajsetkrat zaboden.

Ponesrečen nemški parnik. Brzoparnik »Kaiser Wilhelm der Große« je običal na morskem dnu, ker je zavozil v nizko vodo. Upajo, da bo parnik še danes zvečer, ko morje narase, zopet plaval.

Velik proces v Debrecinu. V Debrecinu se bo v kratkem vršila glavna razprava proti 92 pravoslavcem iz severne Ogrske, katerim obtožnica očita, da so bili v zvezi s pravoslavnimi menihi na Atosu ter z ruskimi samostani v Galiciji in Bukovini z namenom, da bi grškokatoliške Rusine na Ogrskem popravoslavili in bi se potem ti kraji pripojili Rusiji. Prič je povabilje-nih 260.

Smrtna obsodba. 45letno pomožno delavko Antonijo Grossauer je obsodilo dunajsko porotno sodišče na smrt, ker je 27. aprila letos ustrelila 20 let mlajšega Ignacija Gruberja, ki jo je hotel zapustiti, da neko deklico poroči. Porotniki so vprašanje o umoru soglasno potrdili in soglasno zanikali dodatno vprašanje o zmedenosti.

OBISK PRESTOLONASLEDNIKA PRI ANGLEŠKEM KRALJU.

Berolin, 2. oktobra. »Berliner Tageblatt« poroča iz Londona: V Windsonu se zelo zanimajo za napovedan obisk avstrijskega prestolonaslednika in mu pripisujejo veliko politično važnost.

NEZGODNO ZAVAROVANJE DUNAJSKIH TEHNIKOV.

Dunaj, 2. oktobra. Na dunajski tehniki se morajo v šolskem letu 1913-1914 vsi slušatelji za slučaj nezgode zavarovati.

TISZA SE ŠE BOLJ KOT DO ZDAJ POLITIKI POSVETI.

Budimpešta, 2. oktobra. Ministrski predsednik grof Tisza je svoja posestva, ki jih je do zdaj sam upravljal, dal v najem, ker se še bolj kot do zdaj politiki posveti.

BOSENSKA VOHUNSKA RAZPRAVA.

Sarajevo, 2. oktobra. Včeraj se je končala razprava proti Jagličiću in tovarišem. Jagličić je bil radi vohunstva in zapeljevanja k dezertaciji obsojen v devetmesečno, Milosević pa, ker vohunstva ni naznanil, v petmesečno ječo; Popadić je oproščen. Tako državni pravdnik kakor zagovornišvo je javilo ničnostno pritožbo.

ŠVEDSKI KRALJ BOLAN.

Stockholm, 2. oktobra. Švedski kralj Gustav je obolel in se mora vladarskih poslov vzdržati.

KOLERA NA HRVAŠKEM, V BOSNI IN NA OGRSKEM.

Zagreb, 2. oktobra. Deželni zdravstveni urad poroča: Za kolero je zopet obbolelo 11 oseb, 1 je umrla.

Sarajevo, 2. oktobra. V Bosenskem Brodu je 1 deček obolel na kolero; v dveh okrajih je po ena oseba za kolero obbolela. V okraju Bjelina ni na kolero nihče več bolan.

Budimpešta, 2. oktobra. Na parniku »51« južnonemške paroplovne družbe je 1 oseba na kolero zbolela, v provinci so 4 osebe na kolero zbolele.

Zagreb, 2. oktobra. Honvedno ministrstvo je odredilo, da iz po kolero okuženih krajev na Hrvaškem in v Slavoniji rekrutom ne bo treba k armadi. Enoletni prostovoljci so izvzeti. Poročila inozemskih listov o kolero v Zagrebu so izmišljena.

Dunaj, 2. oktobra. Vojno ministrstvo je poveljnik armadnih zborov pooblastilo, da odgode vpoklicane rekrutov pod orožje v tistih krajih, kjer so ljudje obboleli na kolero ali na znakih kolere.

STAVKA TRAMVAJCEV V MOSKVI.

Moskva, 2. oktobra. Tramvajci mestne poulične železnice so pričeli danes zjutraj stavkati. Poulična železnica ne vozi.

Darovi.**»SLOVENSKA STRAŽA.«****Sklad Mohorjanov:**

6. Mohorjani v Podbrezjah po župnem uradu 8 K 76 vin. — 7. Mohorjani Vranja peč po č. gospodu Francu Kreku, župniku, 3 K. — 8. Mohorjani Sent Janž, p. Svetnavas, Koroško, po č. gospodu Jožefu Fugger, župniku, 7 K. — 9. Mohorjani v Trziču, Gorenjsko, po č. gospodu Josipu Potokar, župniku, 15 K. — 10. Mohorjani v Motniku 8 K.

Prosimo vse častite gospode poverjenike »Družbe sv. Mohorja«, da blagohotno pomagajo nabirati za obmejne brate časten sklad Mohorjanov!

Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju so od 12. julija do 30. septembra 1913 vposlali: 52 kron 48 vin. Bralno društvo v Mokronogu. — Po 20 kron: dr. Anton Podpečnik, zobozdravnik na Dunaju; Hranilnica in posojilnica v Šmarji; J. Ignacij Omanen, kaplan, Semič; dr. Anton Primožič, c. kr. dvorni svetnik v Zadru. — Po 5 kron: dr. Franc Kropivnik, c. kr. gimnazijski profesor v Ljubljani. — Po 3 krone: Franc Ilovkar, c. kr. revident, Brunn pri Mödlingu; Ivan Breznik, trgovec in posestnik v Kamniku. — Po 2 kroni: dr. Anton Dolar v Mariboru. Skupaj 145 K 48 vin. — Društveni odbor se vsem c. darovalcem iskreno zahvaljuje. Obenem naznanja slovenski javnosti, da so prejeti darovi v preteklem poslovnem letu zaostali za lanskimi za cel poldrug tisočak. Prosi torej v novem letu izdatnejših prispevkov, ki se naj pošiljajo na naslov blagajnika: Dr. Stanko Lapajne, dvorni in sodni odvetnik, Dunaj, I., Bräunerstraße 10.

Izdaja konzorcij »Slovenca«.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306,2 m, sred. tlak 736,0 mm

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mil.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Puhalina v 24 urah v mil.
12	9. zveč.	739.1	13.8	sr. zah.	jasno	
3	7. zjut.	739.1	7.9	sl. sever	jasno	0.0
	2. pop.	738.4	20.2	sl. z. h. zah.	pol. obl.	

Srednja večerajšnja temp. 14.6°, norm. 12.6°.

Izjava.

Obžalujem, da sem Jero Čebin, prodajalko mleka v Trbovljah, obdolžil nepravilnosti v njenem poslovanju kot prodajalka mleka, ter te obdolžitve kot popolnoma nepravilne prekličem!

3059

Fr. Guček.

1 poštni zavitek

(3 kg netto)

popolnoma naravnega

sirupa iz malin

pošlje franco po pošt-nem povzetju za K 5.60 c. kr. dvorni založnik lekarnar G. Piccoli, Ljubljana, Kranjsko. Pošilja se tudi v sodčih in v sterilizir. steklenicah.

2061

Dobro vino

v kmečkih kletah posreduje in garantira za pristnost **Kašelsko Društvo**, Kaštel, pošta Buje, Istra. 3004

Serravallo
železnato Kina-Vino
Higienična razstava na Dunaju 1906:
Državno odlikovanje in častni diplom k zlati ketajni.
Povzroča slast do jedi, okrepa živce, zboljša kri in je rekonvalescentom in malokrvnim zelo priporočeno od zdravniških avtoritet.
Izborni okus.
Večkrat odlikovano.
Nad 8000 zdravniških sprječeval.
J. SERRAVALLO, c. in kr. dvorni dobavitelj
TRST-Barkovlje.

= PRESTE =

pošiljam od danes naprej vsak dan v poljubnem številu vsakomur na dom. Naroča se osebno ali po dopisnici v pekarni prest Bizjak, Poljanska cesta 25.

3060

Išče se dober

3044

KURJAČ

za dva kotla z vodnimi cevmi. Biti mora izprašan, zdrav in ne čez 30 let star. Ponudbe z zahtevo zasluzka in s prepisi sprječeval na upravnishvo »Slovenca« pod »Kurjač 3044«.

Sprejemem takoj

3043

vajenca

starega 15 do 16 let, od poštenih starišev. Osvald Dobele, trgovina z mešanim blagom v Kranju.

Zaradi nenadne izselitve se prav ceno prodaja: glasovir-Mignon, sobna in hišna oprava, slrugarsko in mizarsko orodje, vrtna lopa, pritlikavci, žlahtno sadje i. t. d. Vpraša naj se: Glince, Ločnikarjeva ulica 92. 3042

Tisk: »Katoliške Tiskarne«.

Ako še niste, pošljite naročnino!

Izjava.

Podpisani Jože Vukšinič, gostilničar iz Metlike, da na dopis v »Slov. Narodu« pod naslovom »Sličice iz Belekrajine« z dne 27. avgusta št. 196, l. 1913., 1000 kron, ako mu dokaže resnico. V teku štirinajstih dni ima dotični obrekovalec in lažnik priliko, da pride prav po ceni do 1000 K. Ako jih ne pride iskat, mu v obraz rečem: Nesramen obrekovalec in lažnik.

3053

Josip Vukšinič, Metlika.

C. kr. priv.

občna zavarovalnica

Assicurazioni Generali v Trstu

ustanovljena leta 1831.

Jamstveni zakladi znašajo nad 434 milijonov kron.

Poslovni izkaz

zavarovalnega oddelka na življenje.

2319

	meseca septembra 1913	od januarja 1913
Vložilo se je ponudb	1763	16.092
za zavarovano vsoto	K 14,704.051.79	K 138,379.054.60
Izgotovljenih polic je bilo	1359	12.536
za zavarovano vsoto	„ 11,910.099.04	„ 109,468.594.56
Naznanjene škode znašajo	„ 638.006.81	„ 8,711.041.60

Prvo kranjsko podjetje

za izvrševanje umetnega vezenja

in trgovina ročnih del

J. Repše & I. Jeršek

Ljubljana, Kongresni trg šteč. 5.

Zaradi velike zaloge se pričeta dela izvrševanje društven, zastav, trakov po tovarniških cenah prodajo. :: ter vseh cerkvenih paramentov.

Belo vezenje. — Predtiskarija.

Občeznano nizke cene. — Zunanja naročila se točno izvršujejo. — Ugoden nakup priložnostnih daril.

Prostovoljna sodna dražba premičnin.

S privoljenjem c. kr. okrajnega sodišča v Ribnici se bo pričela v torek dne 7. oktobra 1913 v župnišču v Ribnici prostovoljna javna dražba

vseh v zapuščino dne 22. septembra 1913 umrlega kanonika in dekana Franceta Dolinar spadajočih premičnin, posebno živine, gospodarskih potrebščin, orodja, pohištva, kuhinj, oprave itd.

Pričetek dražbe ob 9. uri dopoldne in se bo ista nadaljevala tudi naslednji dan. — Kupljeno premičnino se mora takoj plačati in odstraniti, oziroma odnesti.

V Ribnici, dne 2. oktobra 1913.

France Burger

notarski substitut, kot sodni komisar.

3052

Zimsko perilo

volnene srajce, spodnje majice in hlače, pleteni te-
lovniki, nogavice, dokolenice, rokavice, ga-
maše, kožuhovinaste čepice, snežne
čepice, ščitnike, kolenogrelce
trebuhogrelce, žilogrelce in
druge predmete za gospode

priporoča

3327

modna trgovina za gospode

Ljubljana P. Magdič, Ljubljana

nasproti glavne pošte.

Odgovorni urednik: Jožef Gostinčar, državni poslanec.